

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közöl minden hírdeményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pög pénzben.

Nem-rendes levelezők kértnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a Horvát-házban 1 emel.) félre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának cím alatt kértetik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XV. (Termékeny, terméketlen munka 2). Fővárosi hírek és események. — Kinevezések. Nemesítések. — Országgyűlési tudósítások. (Előleges közlés: a majus 11 és 15-én tartott kerületi és főrendi országos ülésekről.) Részletesebb leírása a majus 8 9 és 10-eki CXLIH—CXIV. országos üléseknek. — Megyei közlések: Nyitrai közgyűlés, kortes-kicsapongások. Zempléni közgyűlés.

Spanyolország (Az új miniszterium. Készületek Marocco ellen. Az „Eco” nyíltsága a királyné ellenében. — Portugallia. — Nagybritannia (A budgetről néhány részlet. Az adóssági törvény megszüntetése iránt. Sir Hardinge indiai főkörmányzó.) — Franciaország (Francia iparműkiállítás. Az oktatásügyi részletes megvitatása. Gyarmati rabszolgáügy. Börtönreform.) Schweicz (Zavargás Wallisban.) Törökország. Északamerika (Calhoun.)

Egyesületi és intézeti közlések: Iparegyesület. Pestbudai hangszegyesület. (Enekiskola. Jótékonyosság.) A pestmezei gazd. főegyesület april. közgyűlése (vége.)

Értekezések: Hontalan.

Hírlapi kalászkok.

Tárca. Mit 's hogyan kell általában 's különösen a nevelőnek használnia olvasni II. — Könyvismeret: „Kalászat a legjelensebb német kath. hitszónokok egyházi beszédeiből.” Szerkesztő: Sújánszky Antal.

Hivatalos és magán-hírdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizálás.

Pest, majus 18. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XV.

Termékeny, terméketlen munka (2)

Vizsgáljuk meg, lehet-e az emberi munkásságot az utóbbi cikkekünkben (I. Világ 38d. sz.) említett két főnemre felosztani: természet, fogyasztás. Mindkettő szoros öszveköttetésben van egymással, egyiket a másiktól elválasztani lehetetlen. Nem természetünk semmit a nélkül, hogy valami mást ne fogyaszszunk, azért természetünk (a természetet széles értelemben a készítményekre is kiterjesztvén), hogy a mit természetünk 's készítettünk, felhasználjuk. A természet és a fogyasztás nincs ellenében téve egymásnak, hanem a kettő együtt az emberi munkásságnak egy fordulatát teszi, egyik a másiknak kiegészítő része, nem pedig ellentétele. Ezen fordulat bevégeztével állhat elő azon kérdés: mi sikere lett munkásságunknak? felemésztettük-e egyfelől azt egészen, mit másfelől előállítottunk, vagy nem? hanem abból valamit ismét újabb munkásságra, foglalkozásaink 's élvezetünk leendő külebb terjesztésére fordítottunk? Ha igen, ezt nem természetnek, hanem tökéletesítésnek nevezzük; 's az első természetből és fogyasztásból fenmaradt tökéletes újabb munkásságnak leszen eszközévé, 's újabb fogyasztásra, természetére és tökéletesítésre szolgálhat.

Tehát nem a természet és fogyasztás vannak egymással ellentétben, hanem a fogyasztás és tökéletesítés; mivel pedig a fentebbi vélemények, mellyek szerint természet munkásság volna, mi a dolgoknak több becsét szerep, az emberi egész munkásság körét be nem foglalják, innét a kereskedelemre alkalmazott fejtegetéseknek is hiányosoknak 's egyoldalúknak kell lenni.

A kereskedelem közepett áll a természet és fogyasztás között, mint fentebb mondtunk. Azért természetünk és készítettünk, hogy azt vagy magunk, vagy

mások felemésztésük, elfogyaszszák. Ugy, de mivel a foglalkozások nemei a társas életben fel vannak osztva, mindenki, a mennyire tőle telik, egyegy nemből többet természet és készíti, mint a mennyire magának szükség van, ezen felesleget becsereéli, a maga életszükségeinek pótlására használja, ha lehet, belőle valamit megkímélvén, azt ismét további természetére és készítésre fordítja; 's ez utóbbi határozza el, vajjon munkássága termékeny volt-e vagy nem?

Természtés, készítés, fogyasztás, kieserítés együtt egészíti ki az emberi munkásság körét, 's nem azon kell vitatkoznunk: a szorgalomnak ez vagy amaz ága termékeny-e vagy terméketlen, hanem ezt kell mondanunk: az emberi munkásság három egymástól megkülönböztethető lépésökön megy keresztül és végeztetik be: u. m. természetesen, készítésen, 's kieserítésen, 's ezeknek végmenetele után tűnik ki, mi volt termékeny munka 's mi nem? a tökéletesítésben. Ezen három megkülönböztetett munkásság képviselője nemzeteknél a földművelés, műipar 's kereskedelem, 's itt is ugyanazon eset áll elő, egyik munkát a másik nélkül vagy teljességgel lehetetlen, vagy haszontalan, mindháromnak egy közös célra, a tökéletesítésre, intézése határozza meg a nemzeti munkásság termékenységét, ezen tökéletesítést nevezzük szorgalomnak, 's a szorgalom három legfőbb ágai természet, készítés, kieserítés szorgalom, azaz: földművelés, műipar, kereskedelem.

Magában látható továbbá az is, hogy a szorgalom ismét kétféle lehet, magános és közszorgalom. Magános házi körében is három munkát mindenki végrehajtja. Termeszt, vagy ha nem, nyers terményeket szerez, olyakat tudniillik, mellyek reá nézve nyers terményeknek tartathatnak, mert azoknak további elkészítése még az ő munkájára vár. Készíti, mert munka nélkül a természetnek semminemű önkényes javai nem élvezhetők, legkedvezőbb esetben is legálább öszvegyűjtésükre 's eltartásukra emberi munkásságot szükség fordítani. Cseréli vagy kereskedik, mert sem egy vidék nem terem mindenféle szükségünkhöz megkívántató nyers anyagokat, sem egy embernek testi lelki tehetsége 's ügyessége nem elég azoknak végtelenül sokféle elkészítéséhez; minél fogva feleslegünket a szükségességért adjuk, cserélünk, kereskedünk. Ezekután kérhetjük: mi eredménye lőn munkásságunknak, tökéletesítettünk-e valamit, vagy semmit sem? Ha igen, akkor véghezvitt munkásságunk a maga fordulatját mind a három fokozaton keresztül bekerülve, termékeny volt; ha pedig nem, terméketlen maradt, vagy meglehet veszteséggel járt.

Már most világos lehet: mi okozta a közgazdasági tudományokban azon eligazíthatatlan vizsgálódásokat e kérdés körül: mi termékeny, mi terméketlen munka? Semmi nem egyéb, hanem a munkásság vagy szorgalom elemeinek egymástól elválogatása, mellyek együtt teszik a munkás szorgalmat, egymás nélkül pe-

dig magokban fen nem állhatnak, egymás nélküli — semmik. Kiváltképp pedig a becserelés vagy kereskedelem lévén a tökéletesítés utolsó közvetítője, kivált ennek eldöntése körül lettek a különféle nézetek és felvilágosítások legszövevényesebbekké, mint a fentebbiekben láttuk.

De a magános szorgalom még magában nem elég. A magános szorgalomnak részint lényegében fekszik, hogy egyiknek haszna a másiknak károsultával jár; részint, a magános szorgalom ezen uton, az erkölcsiség ösvényétől, magának a közhaszonnak nagy kárával igen messzire félrevezethetik. Közhaszon és magános haszon egymástól egészen különbözők, néha mindkettő karöltve együtt jár ugyan, hanem szinténnyiszor, vagy talán még többször, egyik a másikkal homlokegyenest ellenkezik. Az általános nemzeti jólét előmozdítására tehát nem a magános, hanem a közszorgalomnak kell feléledni; különben mit ér, ha magánosok egymás hátramaradtával mennek előre, ha egyeseknek fölemelkedése, meggazdagodása nem egyéb, mint a birtoknak egy kézből másba átmenetele 's öszvehalmozása? mit ér, ha egyes gazdagok számlálhat kebelében a nemzet, sőt azok száma még növekszik is naponkint, hanem szintazon arányban növekszik az éhezők, szűkölködők, dologtalanok sokasága? Nem kevészsámu aránytalanul gazdagok teszik a nemzet erejét, hanem tehetős, munkás, magát általánosan jól bíró népesség. Mit ér, ha egyesek jóléte a közjólétet csorbítja, 's ha magánosok haszonkeresése a közjólétet előmozdítására szolgáló eszközöket a maga számára 's hasznára fordítja, a közjólét pedig e miatt előbbre nem mozdulhatván, vesztel vagy éppen hátrál? Mindezeknél fogva a magános szorgalom nem hozhat elő közjólétet, 's azon nemzetek, kik eleitől fogva a magános szorgalom kifejlődésére támaszkodtak, mintha az, valahonnét magában az égből esnék alá, távol maradtak más nemzetektől, távol fognak maradni, ha csak a közszorgalom felébredése őket is a többiekkel versenyre nem serkentendi; végeztet pedig minden bizonynyal a közszorgalmu műveltebb nemzetek között nyom nélkül fognak feloszlani, elenyészni.

Ezekután a szorgalomnak olly értelemben mint előadtuk, azaz: ha azt valóságossá akar a magános akár a közjólét vagy gazdagság és bővelkedés alapjának tekintjük, még egy mulhatatlan megkívántató elemre akadunk, 's ezen elem a takarékoság.

Élvezeti vágyaink határtalanok. Akármit akár-milly nagy mennyiségben állítsunk elő szorgalmi munkásságunkkal, mindaz, határtalan élvezeti vágyaink kielégítésére nemcsak könnyen felmegyen, hanem elégséges sem leendő. Ugy de, ezen értelemben ha a szorgalmat, jólétünk előmozdító eszközének állítjuk, erre nézve a tökéletesítés mulhatatlan feltétel. A mit természetünk vagy készítettünk, annak előhozására eszközök kívántatnak, 's ezeknek javításával tökéletesítésével és szaporításával eszközölhetünk további bővebb természet-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Mit 's hogyan kell általában 's különösen a nevelőnek használnia olvasni? II.

Áttérünk immár a második kérdés megoldására t. i. „hogyan kell valamit használnia olvasni?” Itt mindenkéül előt az azon viszonyt szükséges tekintetbe vennünk, melly a könyv és olvasó közt fönáll; 's e viszony nem egyéb: mint melly tanító, 's tanítvány közt szokott lenni. A könyvet tanítóhoz, az olvasót tanítványhoz hasonlítjuk. De valamint a tanítványnak, ha a vett oktatásból dús eredményt, 's hasznos ohaj meríteni, háborítlan figyelemmel kell meglátogatnia 's elfogadnia oktatójának leczkét: ugy az olvasónak is egész figyelemmel kell olvasnia a kitűzött munkát. ha azt csakugyan hasznára kívánja fordítani. Azért a főszabály itt ez leendő: „ha használnia akarsz olvasni, olvasd figyelmesen.” azaz: „igyekezzél az olvasandó könyv értelmét, szellemét fölfogni; egyes részeit, mondatait, fogalmait, 's állításait a legtisztább, 's világosabb öntudatra juttatni: szóval: az egész könyv tartalmát érteni.” E szabályt híven fogjuk követni, ha lassan 's elmélkedve olvasandunk; nem pedig gyorsan sietve, felületesen a nehezebb és bonyolodottabb értelmű helyeket mellőzve 's átugorva. Igaz ugyan hogy illy olvasás nem csekély nehézséggel van párosulva, minthogy gyakran tehetségeinknek legnagyobb megfeszítését, 's legkitartóbb békületelmünket igényli; mind e mellett mindjárt visszajednünk nem illik, sem kétségbe esnünk nem szabad; ha például:

valamely elolvasott tüzetnek értelmét egy pillanat alatt tisztán, 's meghatározottan föl nem fogtuk; sőt inkább illy esetben mélyebb elmélkedés, és az olvasottnak szorgalmas ismételése által, mennyire ez az értetlen tüzet 's helylyel némi kapcsolat és viszonyban áll, mindaddig vizsgálódjunk, míg a valódi értelemben, 's a tárgy szellemében el nem hatottunk. Soha a tiszta értelem eléréseig olvasás közt semmit kísérletlenül ne hagyjunk, sem azt ne engedjük: hogy valamely tárgy, dolog csak árnyalak gyanánt vonuljon el lelkünk előtt; 's hatán a többszöri vizsgálódás elmélkedés 's ismétlés daczára is homályos maradna előttünk némely tüzet 's hely: akkor jegygezzük föl szorgosan az értetlen helyet, 's haladjunk lassudan tovább; későbbi ismétlés után bizonyosan tiz hely, 's tüzet közt alig találunk egykettőre, mellynek valódi értelemben ne hatánk, miután az egész folyamában gyakran egy mélyebb tekintet tapasztalatunk meglepő világosságot vet az előbbi homályokra; 's a nehézségeket, mikint a nap derítő sugárai a reggel sűrű ködeit, néhány percz alatt szétoszlatja.

Továbbá valamint a tanítvány csak ugy, 's akkor tanul sikeresen 's hasznosan tisztelt tanítójától, ha ennek előadási modorát felfogta, 's a fonat és folyamot, mellyet a tanító előterjesztései közt, 's bizonyos igazság, vagy állítás jelenítésében követ, sajátjává tette; ugy hasonlólag az olvasó is csak akkor 's ugy olvashat használnia akár-milly könyvet, ha az író és szerző sajátjával tökéletesen megismerkedett. Ez okból bármely tudományos munkának olvasásánál mindjárt elvont a szerző sajátlagos előadására, előterjesztési módja 's modorára kell ügyelnünk, 's komolyan megvizsgálunk, milly ösvényen halad? vajjon t. i. alap-

elvei 's állításai előterjesztésében az egyesről az egészre a különösről az általánosra; az összesültről (concretum) az elvontra tér-e át, vagy ellenkező fonat követ-e? szóval: az olvasott tárgy szelleme és belalkatába (organismus) szükség hatunk; mire nem megvetendő, sőt igenis eszközös eszköz: hogy mielőtt a könyv olvasásához fogunk, annak tartalmát egész figyelemmel átnezzük, 's olvassuk.

A hasznos olvasásra még igen észszerű az is: hogy miután valamely munkának ezikkjét, vagy szakaszát figyelemmel átolvastuk, félretelve a könyvet, kérdezzük meg magunkat azonnal: mit olvastunk? Illy módon az elolvasott tárgy, vagy dolognak főszeméit ismét szellemünk 's lelkünk elébe vezetjük. 's annakutána az egész t bizonyos időmba öntjük. Kétségkívül ekép érhető el Cicero is az ő kor szónokainak legjölésbke azon nagyságot, mellyért maiglan is esudáljuk. 's ő követni szeretjük példányképp; 's nincs is természetesebb minhogya az illy olvasás nagy haszon és dús eredményekkel járjon, már csak azért is: miután e mód szerint könnyen észrevehetjük, mint gondolkodott munkája mellett a szerző? milly vezéreszméket 's gondolatokat állított könyvének élére? milly védokokkal igyekezett a főgondolatokat gyámolítani, bebizonyítani? 's milly modort követett kitűnőleg az előadásban? 's még nagyobb használnia párosul az olvasás, ha például: még illy 's ezekhez hasonló kérdéseket támasztunk 's azokat megoldani, fejteni is törekszünk: „miért eselekedett 's haladott a szerző épen így? nem haladhat és követhet-e vala sikeresen más módot 's fonat is előadásban? mint vettük, 's bántunk volna mi a kitűzött anyaggal? sat.

A régiek nem ok nélkül mondták: „repetitio est mater studiorum,” „az ismétlés anyja a tanulmányoknak,” „mi-

tést egyedül. Termesztményeinket és készítményeinket kicseréljük. E közben tehát gondunknak kell lenni reá, hogy a mennyire lehet olly eszközökért cseréljük ki azokat, mellyek viszont további természetnyeiink és készítményeink bővítésére befolyással legyenek. Ennélfogva élvezeti vágyaink egy részét kielégítetlenül kell hagynunk, s az eképen megkímélt felesleget természetnyei s készítményeink munkálataink nagyobb foganattal leendő gyakorlatára fordítanunk, s ezt tevéen, tökélsítünk, pénzben vagy eszközeink bővítésében s javításában, vagy pedig további hasznos ismeretek és ügyesség szerzésében.

Fővárosi hírek és események.

Pest, május 18. 1844. Áldozó csütörtök ünnepe a testvérváros délelőtti egyházi ájtatosságokkal ülte meg; délután pedig, az idő kedvezvén, özönlöttek mindenfelé a kirándulások. Volt dolga Buda' gőzönek is, alig győzte szállítani a szállítandókat. De nincs semmi állandó e földön, s így egy rövid napnak örömeit is mi könnyen megzavarja egy véletlen — időváltozás. Este felé hirtelen támadt szélvész és vihar nyargalt végig a vidéken, mindenütt felkorbácsolva az óriási porfelhőket, s hátán súlyos fekete felhőket hozván magával. Megérkezett végre a villámkiérite eső, vagy inkább zápor is, melly azonban nem sokáig tartott, de mindenesetre elég volt arra, hogy a szabadban tanyázó mulatókra jól rájesszen, s kit épen utól ért, bizonyosan jól átázta. De ha olyanokat talált érni illy megázás, kik délig folytatott botránykozató munkával akarák talán megérdemelni azon filléretket, mellyeket a 'zöldben' valának elköltendők, ha illyeket talált, mondom, jól megmosni a zápor, azoknak jól esett. Mert nem hagyhatjuk érintetlenül, hogy azon városkapitányi rendelet daczára: miszerint vasárnap s ünnepnapokon csupán a legszükségesebb élelmi cikkekkel kereskedő boltok lehetnek nyitva 9 óráig, a többiek pedig teljesen zárva tartandók, daczára ezen rendeletnek nemcsak a legszükségesebb árúk boltjait tartják nyitva, hanem ezt mindenki teszi, kinek csak tetszik; pedig nem csak délelőtti 9 óráig, hanem délig is, sőt mi ennél is nagyobb botrányt szül, némelly vasárnapon lakatos és egyéb kolompalással járó munkák zaja üti az elmenők fülét kiméletlenül. Így zajgott nem rég vasárnapon — pedig vasárnap minden keresztes szünnapja — a városház utcájában bádogos-kolompálás, a lövész utcában lakatoskalapácsolás, amaz délelőtti, imez épen majd déltájban! Mit szólnának az illetők, ha erre nézve Angliára akarnának hivatkozni, hol a vasár- s ünnepnapot legbuzgóbban, legcsüdesebben szentelik meg? Bizony bizony, nem legjobb ajánlásra szolgál ez fővárosunknak az idegen, de még a gondolkozó hazafi előtt sem? Mit érnek a rendeletek, ha nincs szellemök, melly áthassa erejével a lelkeket? ha nincs testök: azaz ha nincs, ki foganatosításukra ügyeljen? Mi meg vagyunk győződve érd. városkapitányunk jó akaratáról, de ha alárendeltjei, kikre tulajdonképen a felügyelés és végrehajtás bízatik, hanyagságukkal csalják őt, örökre kijátszva látandja legüdvösebb intézkedéseit is. Itt kell szigorú ellenőrködés!

— Mult vasárnap, azaz máj. 12kén a vak Turanics, hegedűjátászó, ismét hangversenyt ada, s pedig délelőtti 11 órakor a városi kisebb redout-teremben. Az ő és Biber kisasszony játéka ismét igen jeles, a 'szózat' eléneklése igen hatásos, de közönség ismét csekély szám-

mal vala. Jó, hogy szegény nem láthatta, milly kevés ember gyűlt hallgatására, mert taps után itélve sokkal többet képzelhete jelenlenni. Volt egy két egyén a teremben, kinek a 'szózat' megtapsoltatása sehogy sem akart tetszeni; hja, illyest erőtetni nem lehet; de legalább ovakodjanak illy különben sem közkedvességű egyének másokat az ártatlan taps örömeiben gátolni, mert bizony fanyar ellenzésökkel legfőképpen is neveltségek teszik magokat. — Ne vegyék rosz nevén azon észrevételünket is, hogy magyarhoni országos intézetben nevelt hegedűjátászó versenyére, ki azonfelül magyar atilában is jelenik meg, mi igen czélszerű volna magyar jelentésekkel is tenni a meghívást; azt már most alkalmasint tapasztalhattuk, hogy koránsem csupán a német közönség az, melly hangversenyekre jár, — mert lám a német meghívó mellett is milly üres volt a terem!

— Nemzeti színházunk tagjai csakugyan felmentek Pozsonyba, az ország képviselői előtt bemutatandók, mennyire fejlett nálunk a színművészeti ügy, s ezt ök mindenesetre legsikeresebben tehetik, mint a magyar összes színművészet valóságos képviselői. E mutatóvanyoknak, úgy hiszszük, ohajtott eredményök leendő, mi nem egyéb mint az, hogy az ország atyjai a színművet a nyert pártolásra érdemesnek itéljék s elismerjék. S méltán; mert ha például minden előadandó darabot olly pontos összehívással, kedvvel, s igazi művészeti lelkességgel adnak elő, minővel például nem rég Vörösmarty, Fáyoltitkai- 'játázzottak: lehetlen, hogy tetszést ne arassanak. Igen uraim! már ez játék volt, — midőn minden szerep olly kézben van, hogy jobbnak adni át alig lehetne. Csak rajta, sok szerencsét önöknek az ország színe előtt, hogy visszatérőkkor kétszeres örömmel üdvözölhessük.

— Tegnapelőtt, — eltávoztán itteni színésznök, — a' pozsonyi magyar társaság kezdé meg működését nemzeti színpadunkon, s néhány itteni tag közremunkálásával, a 'Pohár viz'-et adták elő meglehetősen kerkedésséggel, s dicséretes szorgalommal, miert is, a bár gyéren összegyűlt közönségtől, méltó tapsokkal jutalmaztattak. Lesz e hazában a művészet e pályáján is utónövédék, lesz; csak fáradhatlan tanulmányt fordítsanak ezután is művészetik körébeni feladataikra, s eljövendő az idő, midőn örömmel mondandhatjuk: nem csupán egy színpad van hazánkban!

— Mult csütörtökön indultak el városunkból, kevés itt mulatás után a' kún-jász kerületék helységeknek követei, mintegy 60 egyén, ezüst gombos kék dolmányokban; sok tisztes magyar arcot látánk közöttök. Ök Pozsonyba mennek kérelmezéseiket az országgyűlés előtt sürgetendők. Ohajjuk, járjanak el szerencsésen.

— Több helybeli lap említi az insolentianak azon új nemét, mellyel a császárfürdő bérlője König ur azzal akar kifogni azon vendégeken, kik nem az ő kocsiáján, hanem például a Budagőzössel jönnek, hogy a fürdő hátsó, partfelőli kapuját elzárni fenyegetőzik, miszerint az így jövendők csak nagy kerülettel térhetnének be a pompásan felépült fürdőház udvarába. Ez már mégis csak furcsa önkény, csak amúgy saját hatalomteljéből faggatni akarni az embert, kinek épen kedve nincs kocsin döcögötni magát, hanem gőzönyön tenni a kis kirándulást kényelmesnek tartja. Uram, uram König uram! méltóztassék megemlékezni, hogy alkotványos országban élünk, s hogy ön, ha szinte 'König' is, de azért még

koránsem játszhatik zultáni, cháni, vagy chalifai szerepet. De hiszszük, ön már eddig is kijózanult laplársaink felszólítása következtében a mákonyamorból, mellyet alkalmasint valami 'chineser' nyujtott önnek jó tanácskép, — s így az egész dolog tán csak a kor curiosumai közé tartozik. Sajnálók, ha másképp volna.

Ö cs. ap. kir. Főlsége widowgradi báró Rukavina György altáborvezért magyar bárósággal díj nélkül diszitni kegyelmesen méltóztatott.

Ö cs. ap. kir. Főlsége báró Obenaus Ferenc és Ferdinánd testvéreket magyar nemesség- és bárósággal megajándékozni kegy. méltóztatott.

Ö cs. kir. Főlsége Simunich Boldizsár vezérőrnagyot, és Simunich Máté alezredest magyar nemességgel díjmentesen megajándékozni kegyelm. méltóztatott.

Ö cs. ap. kir. Főlsége a soproni társaskáptalanbeli éneklőkanonokságra, Tauber Ferencet ugyanezen káptalan örkanonokát, az örkanonokságra pedig Muich József nyulási plébánost, és az utolsó kanonokságra Gruber Ferencet, a győri papnövéndékségy gyóntatóját kinevezni kegyelm. méltóztatott.

Ö cs. ap. kir. Főlsége a nagyváradi görög egyesült káptalanál az éneklőkanonokságra Pak János örkanonokot, az örkanonokságra Dobra Sándor mesterkanonokot, a mesterkanonokságra Alexi János kancellariai kanonokot kinevezni legkegyelmesben méltóztatott.

Ugyan ö cs. ap. kir. Főlség Leitner Ferencet, sz. kir. Sopron város tanácsosát nagyobb aranyérempenzzel megajándékozni kegy. méltóztatott.

Ugyan ö cs. ap. kir. Főlsége Pászthory József révbesébi (fiumei) kormányzéki fogalmazó gyakornokot ugyanezen kormányzéknél tisztebeli fogalmazóvá kinevezni kegyelm. méltóztatott.

Országgyűlési tudósítások.

Előleges közlés.

A május 14kei CXCVdik kerületi ülésben némelly honosításért folyamodók kérelemleveleink bemutatása s a verificationalis választmányak Temes, Baranya megyék s a hajdúkerület új követeinek megbízóleveleiről tett jelentése után tárgyalás alá vétetett a vallástárgyban f. évi martius 25ről érkezett k. k. válasz. A hosszúra terjedt előadások miatt e tárgyban ma csak néhány követ nyilatkozhatott. A szőlők nagyobb része a vallások surlódásoknak történeli rajzolatása s a jelen állapotnak bonczolatlása után el nem fogadhatónak nyilvánította k. k. választ, mint melly a reversalisok törvényesítése mellett a vegyesházasságokból született gyermekek nevelését pusztá szeszélyre s ekép a lehető legingatagabb alakra állítja, miáltal egyszerűsmind a családi élet körébe is megzavarólag hat. A k. k. válasz pártolói ellenben az abban nyilant vallott viszonsosság elvét örömmel üdvözölvén, ezen elvnek öfelsége által ajánlott alkalmazásában megnyugodtak; mivel az egységem sikerülése vagy felbomlása esetén az országos rendek által ajánlott pozitív rendelkezésnek látták helyét, s így a k. k. válaszban ha nem közvetlen is, legalább közvetve a felterjesztett törvényjavaslatnak a vegyesházasságokat tárgyozó pontját megerősítve láták. Ezen elégtelenség számá azonban fellette csekély volt. Határozat a tárgy fontossága által előidézett hosszas szónoklatok miatt nem keletkezhetett.

Ugyanezen a CXLVII dik országos ülésben a mlgs FÖRR folytaták a KK és RRnek a városok rendezése tárgyában kelt 2dik üzenete tárgyalását. Kisebb érdekű tárgyakban történt közlekedés, mint például a tanácsülés iránt, mellyre nézve a m. FÖRR nem idegenek attól, hogy a tanácsülésben 2—3 képviselő jelen legyen; de ezen képviselőket nem kívánják azon 'veto'-szerű joggal felruházni, minőlfogva mindazon tárgyat, mellyeknek tanácsülési eldöntésébe meg nem egyezhetnek, — közgyűlési tárgyalásra utasíthatassák. A nagyobb fontosságú tárgyak iránt a m. FÖRR régi nézeteik mellett maradtak. A képviselő testület hatáskörére azonban kijelenték, hogy hajlandók a képviselők számának megszorítása mellett a közügyek feletti tanácskozás jogát a képviselő testület minden tagjára kiterjeszteni, s szoros polgárképeség mellett a követválasztást közvetlen a polgárookra bízni. A polgárorsereg rendszerítése továbbra is ellenezteték.

Május 15én a CXCVdik kerületi ülésben a' KK és RR folytaták a vallás tárgyában tegnap megkezdett

után értelmi kiképezésünkre valóban annak kimondhatlan nagy haszna, s befolyása van. Az elolvasott tárgy szorgalmas ismétlésének igen természetes következménye: hogy szellemi s lelki működésünket hathatósan elősegítsük. Nincs mindenkor hatalmunkban; hogy ugyanazonegy időben valamely könyv, s iratot egészen átolvassunk figyelmesen, s annak foglatatát sajátunkká tegyük; minthogy kedvünk igen változó; s épen azért mivel szellemünk s lelkünk helyzete igen változó, és szilárdságunk olvasás közt igen ingatag, nem ritkán történik: hogy midőn ismételve olvasunk valamit jobb kedv s kitartással, új s újabb eszméket, szépségeket lelkünk föl, mellyeket első olvasáskor észre sem vettünk. A könyvolvasásnál tehát a szabályok közt méltó helyet foglal imez is: „ha valódi haszonnal akarsz olvasni, olvasd minél többszer, vagyis: ismételd szorgalmasan az olvasottat. Hogy lelki és szellemi életünk valódiilag gyarapodjék a könyvolvasás által, még a következőket is tekintetbe ilik vennünk.

Történik némellykor, hogy olly könyveket olvasunk, mellyek körünkhöz nem tartoznak, s mindennapi használatunkra kevesebbé szolgálnak; mellyeket tehát csak lelkünk és szellemünk földerítése s tárgyváltoztatás végett vesszünk kezünkbe, s üres óráinkban olvasunk; például: honunk jelesebb regény s novellairóinknak munkáit, mellyeknek igen gyakran valamely történeli igazság szolgál alapul; illy munkák forgatásánál leginkább azt ajánljuk mindenkinek: hogy irótlóttá kezében tartva olvassa azokat; s az olly helyeket s tüzeteiket, mellyek kitünőbb szépségűek, az eszmék s gondolatok kiállításában gazdagok, szemelje ki, s írja be szorgalmasan jegyzőkönyvébe. Az illy följegyzett érdekes

gondolatok és jelesebb mondatok gyakran nemcsak bő anyagot nyújtanak újabb tudományos dolgozatokra; hanem azoknak szorgalmas följegyzése egyszersmind megőv bennünket a gondolatlan futólagosság és felülegességtől az olvasásban. Az ókor legjelesebb férfiai s jelenkorunknak legdicsőültebb tudományos hősei is folyton hódoltak ez olvasási szabálynak; s azt igenis természetesen véljük; miután széles e világon igen kevésnek, sőt tán egy író és szerzőnek sem juttat örökségül s ajándékul olly kitünő lángész, melly minden segély s tudományos előkészület nélkül teremtsen minervákat. Minden, bármely magasra emelkedett emberi szellem és lélek örökön használta és használja jelenleg is sikeresen azt: mit az ő és középkori jelesb lángelmék nyújtanak. S ha olly halhatatlan emlékü férfiak, tündöklő lángelmék s nagy szellemek *) el nem mulaszták eldőldeik jelesb munkái s irományiból jegyzeteket tenni szorgalmasan, vajjon nekünk parányibb szelleműeknek, kik tán alig juthatunk hasonlításba is a már rég testileg ugyan letűnt, de szellemileg örökön élő tudományhősökkel, nem illik. s kell-e inkább ezt tennünk, hogy legalább megközelíthessük őket valaha?

Ha folyton jegyzetek s kivonatok által tetemesb szellemi kincset gyűjtöttünk és szerzettünk már magunknak, igen czélszerű: hogy ollykorollykor üres óráinkban kezünkbe vegyük, s figyelmesen átfutva azt, ujalog lelkünk és szellemünk

*) Eszünkbe jö itt akaratlanul is Richter Jean Pál egyik tündöklő csillaga a német classica literaturának, kinek egyszerű iróasztalán több egykorú író bizonyítottánya szerint, csak igen kevés nyomtatott könyv hevert; de annál nagyobb tömege a kötetekre terjedő jegyzetek és kéziratoknak.

elé vigyük, hogy így részint föléledjen s derüljön lelkünk az elibe terjesztett anyag szépsége s tulajdonsága által; részint pedig mi másokkal értekezessünk az ismételt tudományos anyagról. Ki ezt már többszer megkíséérté, jól fogja tudni: milly érdekes s örömteljes a jegyzetek s kivonatok illy figyelmes atnézése, kivált ha édesen tapasztalható: mikint némelly isméretei a följegyzett tárgy, s anyagról az áttekinetés által nagyobb világosság s meghatározottabb értelemre jutottak. Továbbá jegyzeteink, kivonataink, vagyis kéziratárunk, kivált: ha olly gondolatok, mondatok és eszméket foglal magában, mellyeket korábbi olvasás által merítettünk s gyűjtöttünk valamely könyvből, mellyet most ujalog kezünkbe vesszünk; egyszersmind a legtisztább tükör gyanánt tekinthető, mellyben korábbi életpályánk némelly viszonyait, különösen pedig ifjúkori léleállapotunkat, szellemi s kedélyi helyzetünket tisztán megláthatjuk; ugyanis észrevesszük benne: mint gondoltunk, éreztünk egykor? mit tartottunk s véltünk följegyzés s kivonatra méltónak? s mit mellőztünk, most tán jegyzésre érdemeset azon korban? mennyire változott, haladott és tökélesült izlésünk? 'sat. S ha illy alkalommal még illy kérdést is intézünk minmagunkhoz: „miert történt mindez így ama korban? s miert változtunk meg ennyire a jelenkor viszonyai s körülményei közt? lehetetlen: hogy saját lelki és szellemi helyzetünk, állapotunkról a legérdekesb reflexiók, s üdvösebb észrevételeket ne tegyük, ne szerezzük.

Végre szorgalmas könyvolvasás mellett, értelmi, szellemi és erkölcsi kiképezésünket kitünőleg, s leginkább az által segítjük s mozdítjuk meg elő: ha az olvasottak fölött jó s a szellemi művelődés után szinte törekvő barátinkkal

tanácskozásukat. A tárgyalás alatti k. kir. válasz ma is sokkal nagyobb ellenzésre talált, mint pártolásra. A kir. válasz ellenzőinek legfőbb aggodalma a vegyes házasságokból született gyermekek ingatlanságát, a családi élet nyugalmának felzavarását, a cath. clerus ártalmas befolyását tárgyalta. Mellette a k. kir. válasznak mai napon is igen keves pártoló szózat hangzott el. Czáfolatok és ellen-czáfolatok emelék az előadások érdekét, melyekben a cath. clerus ellen irányzott éles kifejezések sem hiányoztak. Egyébiránt határozat e tárgyban mai ülésben sem keletkezhetett. Ugyan e napon a

CXLVIII. országos ülésben a mtgs FÖRR folytatván tárgyalását a KK és RR 2ik üzenetének a kir. városok rendezése tárgyában: az országgyűlési 16 szavazatomennyiség felosztásának kérdése felett tanácskoztak. E nagy fontosságú tárgy többrendbeli javaslatokra adott alkalmat, melyek a KK és RR indítványától — mivel a mtgs FÖRR a megyei szavazatok megkettőztetését nem pártolják — egészen eltértek. A különböző javaslatok lényege leginkább csak annyiban különbözött egymástól, mennyiben a javaslat a választó kerületek — Wahlbezirk — vagy a szavazatok törtszámokra osztásának elvén alapult. A vitaközös tehát leginkább e két főelv körül forgott, s a vitaközös egyrésze a kerületezés, másrésze a törtszámú szavazás elvét bizonyítgatá céliránytalannak és alkotmányellenesnek. A határozatilag elfogadott javaslatban e két elv aképp vegyítették össze, hogy az ország fővárosának Pestnek egy egész szavazatot adatván, a népesség tekintetében Pest után álló 14 nagyobb városnak fél, a többi 32 kisebbnek pedig negyed rész szavazatot adatik.

Május 16án Áldozó-csüörtőki szünet.

CXLIII. országos ülés a Főrendeknél május 8. d. előtt 11 órakor. Az ülés első felét a t. RR-nek a sz. k. városok elrendezése tárgyában másodizenete *) felolvasása foglalta el, mely ő cs. k. Fens. által közzírt utasítván, a legközelebbi tanácskozások tárgya leendő. — Megkezdettek azután a minden évben tartandó országgyűlések tárgyában felolvasott Rendi üzenet, felirás- s törvényjavaslat felett a nagyérdékű tanácskozások, melyek ez ülésben eredményhez nem juthattak, a jövőre halasztattak. — Délután egy óra után a fenséges elnök a t. RR-et elegyes ülésbe meghívattán, mielőtt ezek megérkeztek volna, egy m. gróf alázatos kérést intézett ő cs. k. Fenségéhez. Miután most valami három héttig nem tartattak e táblánál ülések, ha ezt a tagok előre tudják, ugy házi dolgaik után járhattak volna, míg az ülések bevéraása közben itt vesztegelniök kelle. A szónok örömet mulat ugyan a csatáért, ha a köztanácskozások megkivánják, de annál inkább kíváná a szabad időt tulajdon ügyeinek szentelni. Kéri tehát ő cs. k. Fenségét illő tisztelettel, hogy illy hosszabb szüneteket a tábla tagjaival előre tudatni kegyeskedjék. — A fenséges elnök erre válaszóla, hogy valamint sok évi országgyűlési eljárása közben az üléseknek soha fontos okok nélkül el nem halasztotta, ugy bizonyossá teheti az előtte szólót, hogy jelenleg, midőn ő Fensége kegyes leirata is az országos Rendeket munkálataik siettetésére inti, bizonyosan még fontosabbak lehetnek az elhalasztási okok. — Ezt egy másik m. gróf sem maga, sem felszóltat barátja nevében a legtavolabbról is kétségbe vonni nem szándékolván, csak arra bátorodik ő cs. k. Fenségét tisztelettel megkérni, hogy illy okok előállításánál a szükségesnek ítélt elhalasztás a tagoknak tudtára adassék, hogy azok így magok ügyei után látván, annál pontosabban járhasanak el törvényes köteleességeikben. — Megjelenvén a t. RR. az elegyes ülésre, a fenséges elnök a minapi üdvözlő felírára leérkezett e tartalmu k. k. választ felolvastatá: „Ferdinandus etc. Serenissime Archidux Patru Nobis Charis-

*) Közlendjük jövő számunkban.

Szerk.

értekezünk és gyakran beszélgetünk. Illy viszonyos s barátságos beszélgetések s értekezések által minden oldal, s tekintetéről felvilágosodik a tárgy, s annak minden részletei, sajátágaiba tökéletesen behatunk, azonkívül: hogy illy módon nemcsak azt veszszük észre, mint fogják fel mások is a tárgy s dolgot, és értik a szót: hanem halljuk mások nézeteit, észrevételeit s eltérő véleményeit azon tárgyról, mellyel mi tán már sokáig foglalkodtunk, s így természetesen saját tudományos s ismeretkörünknek némelly hézagait kipótoljuk, hibás nézeteinket kijavítjuk; mit elvont s magános elmélkedéseink legelőbb pillanatában sem volnánk képesek megtenni. Ezekhez járul: hogy a viszonyos s barátságos beszélgetések s értekezések által valamely tudományos anyagról, nemcsak gondolkodó tehetségünk foglaltatik el czélszerűleg, hanem egyszersmind a szóbeli előadás több nemeiben is gyakoroltatunk, s így czélszerű eszközt nyerünk arra: hogy az olvasott szellemi sajátunkká tegyük.

Zárszóul annakokáért nem tartózkodhatunk azon forró vágy s ohajtásunk nyilvánításától; bár minden tanítói, s nevelői egyesület s társaságban, mellynek legnemesebb czélja az egyesületi tagok lelki, szellemi s erkölcsi művelése s tökéletesedése; mindig valamely jeles szerző s írónak tetemes szellemi kincsével bővelkedő munkája olvastatnék föl egész figyelemmel cikkek, vagy szakaszokként, azután beszélgetnének, értekeznének barátságosan és egyszersmind tudományosan az olvasott tárgyról; bizonyára e lélekisméretesen kezezt, s követett mód a legdicsőbb eredményeket, s áldástelibe gyümölcsöket szülné és származtatná át a nevelői s tanítói karra; csak hogy e czél elérésére mellőzhellenül szükséges leendő: minden az egyesülethez tar-

sime, Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item, et Egregii nec non prudentes ac Circumspecti, Fideles Nobis dilecti! Pia, quibus Dilectio et Fidelitates Vestrae Nostrum recolunt natalem, vota, grato suscipimus animo; eademque constanti illo paterni cordis Nostri reciprocamus affectu, quo communem Patriae felicitatem impensissimis studiis Nostris Regiis prosequentes, continuis augeri cupimus praesidiis ac incrementis. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra Caesareo-Regia benigne, jugiterque propensi manemus. Datum in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae, die tertio mensis Maji Anno Domini millesimo octingentesimo quadragesimo quarto. Ferdinandus m. p. Antonius Comes Majlath m. p. Ladislaus Szögyény m. p. Ugyanaz magyarosítva: Ferdinand stb. Főnséges főherceg, főtitelendő, tisztelendő, nagyságos, tekintetes stb. szeretett hiveink! Azon kegyelet-teljes üdvözlettel, mellyel kedvesség, és hűségtek születésünk napját megtisztelik, kedves érzéssel fogadjuk; s ugyanazt atyai szívünk azon jó indulatával viszonzozzuk, miszerint a haza közboldogságát királyi szíves ügyekezettünkkel ápolván, azt folytonos segélyvel növelni, és öregíteni ohajtjuk. — Kiknek egyébiránt cs. kir. kegyünkkel s kegyelmünkkel hajlandók maradunk. Költ ausztriai fejedelmi B és városunkban, 1844ki év május 3kán. Ferdinand m. k. gróf Majlath Antal m. k. Szögyenyi László m. k. — A felolvasás után az országos serelemek összeszedésével, valamint az országgyűlési szállások bérének elrendezésével megbízott országos választmányoknak elnökei az illető munkálatokat benyújtották, mire a fenséges Nádor az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

CXLIII. országos ülés a t. KK. és RR-nél május 8kán. Folytatattán a bányatörvény, annak egyes §§ felett több stylaris változtatást érdeklő indítványok tételtek, mellyek minden megjegyzés nélkül hangzottak el. Szóbeli változtatás két szakaszban történt: a 27ik §ban e szó helyett általuk „termesztett“ aranyból „szedet“ tételtek; — az 58. § „Bánati“ helyett „Krassói“ tételtek. Azonban N. megye követének pártolás nélkül maradt két indítványát el nem mellőzhetjük. A 10 §ban az urburától függesztvén a bányák jövedelmét, minthogy az nem egyéb, mint a status jövedelmeinek egyik rovata, érdekében állna serkenteni inkább mint elnyomni a bányaművelőket, azt egy huszadrészre leszállíttatni kérte. A 30ik §ban kívánta a bányai ügyeket a helybeli hatóságok bírósokodása alá rendelni, — mert feladata a törvényhozásnak a bányai testületet egybeolvasztani a polgárral; s erre figyelemmel is voltak a RR. a városok rendezésében, figyelemmel a megyei kihágások munkálataiban; itten a honoratiorok közé soroztattak, s befolyással bírnak a bányaművelők, nem lájta tehát által az elkülönözés szükségét. A 60ik §. egy kis vita tárgya volt. Némmelleg egészen kihagyatni kívánták; mások csak ezt „külön osztályt képezve“ a többség pedig, minthogy a kormány ellenében garancia kell, s a bányai perekben szakértő bírók kívántatnak, nem foghatván meg, mikint ítélt példaul örök alap illetősége iránt támadható kérdésben olly egyed, ki ahoz nem ért, vagy az érczpróba elleni kifogásokban, az érczpróba-hoz nem értő, — vagy, hogyan fogja magát tájékozhatni a földalatti mérnökséghez nem tudó? megtartotta azt. Erre ugyan elnök ő nmlga megjegyzé: mikint ezen perekre szükségtelen egy külön osztály. Ezen perek csak olyanok, mint más rendes perek, ezek szinte adóssági s a lakosok között a fundus iránt támadható ügyek; az informatio is ollyan könnyű, hogy minden ember megértheti, a nehezebb perek pe-

dig felette ritkák, nagyon világosak, s tapasztalásból mindenki tudhatja már; nem szükséges tehát valami különös nagy tudomány, s ha igaz az, mit mondanak általánosán a magyar nemzetről, hogy bírónak született, ugy megnyugodhatnak a RR. ezen § kihagyásában. — Az 59ik § elegendő. Szükséges még említenünk, mikint Horvátország egyik követe gyűlés vége felé kétszer szólalt fel. Kivánta Horvátországot az 57ik §ban a rodoboi kerülethez sorozott megyéktől külön választatni; s 2or, hogy a horvátországi bányai perek a bányai táblára vitessenek főlebb. Többen pártolták előadását, de a többség, minthogy nemcsak Horvátország van a rodoboi kerülethez kapcsolva, hanem Dalmát stb — minthogy Fiumében v. Tolnamegyében nincsen bányai, nem lehet külön kerületet tenni oda, hol sem bányabíró, sem bányák nincsenek; és a második előadásra: minthogy most sem vitetnek fel mind a perek a bányai táblára, mert Zágráb városától a tárnoki székre mennek feljebb, előadását el nem fogadta. — 1 órakor vége levén az ülésnek, a RR. vegyes ülésre meghívattva a migos FÖRRhez mentek által.

CXLIV. országos ülés maj. 9kén. Folytatóg tárgyalattán a bányatörvény, a bírák és ügyvédek vizsgálat létételéről szóló 61ik §hoz még e szavak „és jegyzők“ tételtek. A bányai törvényhatóság köréről szóló 66ik §ban — az általános kijelentés czélszerűbb tekintetéből — e szavak után „minden tekintetben“ e sorok iktattak „akár a krassói kerületben, akár másutt az országban és a hozzákapcsolt részekben bárhol létező bányai műtelepek kivétel nélkül az illető helybeli polgári törvényhatóság alá tartoznak“; a többi maradt, mint van. — A 72ik §ban egy megyei követ az érczlopás, rablás, betapasztás vagy eltitkolás által elkövetett büntettek megfenyítését mind az igazság gyorsabb kiszolgáltatása, mind pedig az örökös surlódások elkerülése végett a polgári hatóságtól a bányai bíróságra kívánta áttétetni; — nem pártoltatott. A 84dik §ból egy szónok a földesurakat a bányaműveléshez szükséges épület- és tűzifa adásának kötelezettsége alól felmenteni kívánván, e szavakat „épület és tűzifa“ kihagyatni kérte. Ezen indítványra a RR. a közbányákról szóló 4ik §. tárgyalásakor kimondott elvből indulva ki, hogy t. i. a földesur a bányászati előmozdítására semmivel sem tartozik, s hogy tulajdoni érdekét más érdekének alávetni nem lehet, elhatározta: mikint a földesur az épület- és tűzifa kötelezettsége alól felmentetik, s így nemcsak ezen szakaszból, hanem a 6ik §ból is e szavak „közbányák, épület- és tűzifa“ kihagyattak. Ekkor egy másik követ a §. épségbeni hagyása mellett nyilatkozott, mert ugymond mi által jutott Anglia, Franciaország politikai nagyságra? Épen azon törvény által, mellyel a tulajdoni jogot megszorította; kedvezést kell nyújtani ezen iparágak, s miképp fognak felállani a bányák Krassóban például vagy más helyeken, ha a bányaművelők épület- és tűzifát nem kapnak? maradjon meg a szerkezet. — Most többen egyhangulag a §. módosítása mellett nyilatkoztak; az eddigi gyakorlatot pedig megtartani ohajtják, lehet ugyanis olly donatio, mellynek következtében a földesur tűzifát adni tartozik a bányaművelőknek; ezen kedvezéstől nem foszthatnak meg a bányapolgárok; azért bírják azt továbbá is. — Egy másik követ beszédét ama nagy francia Sieyès mondasával kezdte, midőn a forradalom alkalmával a papok jószágait minden kárpótlás nélkül vették el: „uraim, ti szabadok akartok lenni, s igazságosak, méltányosak lenni nem tudtok.“ Így vagyunk mi is. Azon intézeteinket, mellyek által szabadságra, nagyságra, gazdagságra vergődhetnének, megkivántató szükségekkel nem látjuk el; hanem a helyett a bányászatot kívánjuk a tulajdon-

tozó társagnak nemcsak megszereznie, de figyelmesen el is olvasnia, s többszer mintegy átélmekednie is a kitűzött munkát. — Végzetlenül sokat létesíthet s tehet buzgalma, munkája s fáradsága által az ember, csak komolyan akarjon!!! B Fidei.

Könyvismertetés.

Kalász a legjelesb katolicus hitzónokok beszédeikből. Több pestbudai t. cz. paptársai segédmunkálata mellett szerkeszté: Szujánszky Antal, pest-leopold újárósi segédpap. Második kötet. Ára 1 fr. 20 kr. pp. (Előfizetési uton négy kötet 4 fr. pengő pénzben.) Pesten, 1844. Emich Gustáv rajtja. — Nagy 8rét. 250 lap csinos velin papíron.

Örömmel üdvözljük e becses fordítást honi irodalmunk mezején. Örömmel szavazunk köszönetet egyrészt a jeles és írói buzgalomról már eléggé ismert szerkesztőnek, más részről pedig a honi irodalom mezejének terjesztésében már is szép érdemekkel tündöklő kiadónak az üdvös vállalkozásért; és őszintén ohajtjuk, hogy a még hátra levő két kötet is mind a tárgyak megválasztására, mind pedig a fordítás tisztaságára nézve hasonló mértékben legyen szerencsés a közvárokazásnak megfelelni, mint e második. E kötetben foglaltatik: vasárnapi beszéd 14; t. i. Husvét vasárnaptól egész Pünkösöd utáni 6-dik vasárnapig; azután nagyböjti 7 beszéd, vagy is a szent kereszt iskolája; végre függetlenség 4 alkalmi beszéd; elsők: sz. kereszt fölfödözése ünnepére; második: sz. kereszt fölmagasztalása ünnepére; harmadik: egy művelt protestansnak a katolika

anyaszentegyházi viszzatérése alkalmára; negyedik: művelt jegyesekhez; — összesen 25 beszéd. A szónok-szerzők: kiknek munkáikból jelen kötet fordítottat, következők: Biehler Ferencz, Halder József, herceg Hohonlohe Sándor, Hungari A. Jedina Ferencz, Königsdorfer Márton, Plecz J., Riffel Gáspár, Schlör Alajos, Schneid János; — mind csupa jeles nevek, mellyek az egyházi német szónoklat kedvelői által tisztelettel említettnek. Ezekon kívül forrásul használtatott még „Philothea“ egyházi folyóirat, és szent beszédek tára „Predigt Magazin.“ — Vannak, kik a leghasznos fordításnak is egyedül csak azért nem baráti, mivel fordítás; az eredeti munkálatot pedig bármily silány legyen is — csak azért keresik s kedvelik, mivel eredeti munkálatot — még a legközepszerűbbet is — kellőleg tudjuk s szoktuk méltányolni; ugy hiszszük mégis, hogy annak, a mi jó, a mi üdvös, elfogadásában és meghonosításában az eredetiséget vagy nemzetiséget kizárólagos föltét gyanánt tekinteni igenigen nagy elfogultság, sőt kábaság volna; mert ha kábaság volna az idegen kertben tenyésző, szép, izletes és egészséges gyümölcsöt termő növényt saját kertünkbe csak azért vonakodni átültetni, mivel eddig idegen kertben tenyészett; bizonyosan hasonló kábaság, vagy legalább vas-tag elfogultság volna az idegen nyelveken kifejtett üdvös eszméknek honi literatúránk kertjébe való átültetését nem méltányolni. E szempontból — ha minden tekintet mellőzünk is — a „Kalász a“ buzgó szerkesztője szintén mint vállalkozó jellemű kiadója méltó dicsőretet, az egyházi szónokok részéről pedig őszinte köszönetet érdemel. M. r. a. M.

jog a megsértésével emolni. Legszegényebb azon ország, mely bányaművelésből kíván meggazdagodni. Angol- és Franciaországnak csekély bányái vannak, 's mégis milly magas polczán állanak a gazdagságnak; ellenben Spanyolhon legtöbb bányákkal bír, 's mégis a legszegényebb. A gyakorlatra nézve felhozá megyéjében létező R. család, mely évenként 1000 öl fát tartozik adni a kamarának; kívánta szinte kihagyatni. — Egy másik megyei követ előadta: mikint e munkát a bányászat terjesztését tüzte ki célul; ezt a nemzeti gazdagság egyik legnagyobb forrásának tekinti a szónok is, mellyből a hazának nem megvetendő jövedelme van, 's más részről azt is tapasztalja, miszerint bányáink jövedelemre nézve mindinkább csökkennek; a munkásokra is egyedül annyi haszon háromlik, hogy napról napra élhetnek, 's ha kell valamit a statusnak gyámolítani, bizonyosan a bányászatot kell. Mit fognak tenni majd akkor, midőn a gyárokról leendő ott expropriatio mellett még a természetmennyeket is oda kell adni. Abba azonban még aszónok sem egyezik meg, hogy egyesek károsítsanak; mert például valaki 20—30 évig műveltetett, áptaltott egy erdőt, 's ekkor tetszik azt egy bányakutatónak elvenni tőle; ezáltal legnagyobb igazságtalanság követnének el. Kívánta tehát kimondatni, hogy a bányaművelők a szükségeseket csak alku útján szerezhetik meg magoknak. — Uj fent szólott B. követe, a 82, 83, 84ik §-ra nézve módosítást ajánlott: a 82ik § végéhez adassék „a becsületes bíróság által állapított meg, mellyhez a művelők 2 tagot, a földbirtokos szinte 2 tagot, 's ezek ööküül egy elnököt választanak“ — a 83ik §-t ekint változtatta meg: „A felkért tárgyak mennyiségének, minéműségének az átengedésseljáró lekötelezettségeknél, (servitus) innen eredő kárnak 's megszűnő nyereségnek figyelembe vételével az előbbi §-ban körülírt módon eszközölt becs. útján“ — a 84ik §-ban egyedül 4dik sorig maradna; — ezen módosítást a RR. miután kötelező törvényt hozni nem akarnak, engedékeny törvényt hozatalát pedig szükségesnek nem látják, 's az expropriatio káros hatását megszüntetni kívánják, általánosan elfogadták. — A 105ik §-ra nézve, minthogy a RR. nem kívántak most a bányatisztek és munkások adómentességéről rendelkezni, Cs. m. követe ezen redactioja: „A bányavámtól adó bányapolgárok bányai jövedelmekre nézve a 3ik cikkben meghatározott bányavámon kívül minden egyéb nemű adózástól és országos segédmezéstől teljesen mentesek, a bányavámtól nem adó bányai polgárok pedig bányai jövedelmekre nézve, úgy a bányatiszteknek és munkásoknak és szakbeli keresetükre és foglalatosságukra nézve adó tekintetében a közterhek felőli rendelkezésig a mostani gyakorlat megtartatik“ elfogadtatott, 's ennek következtében a 107, 108ik §§ mint feleslegesek kihagyattak.

CXLV-dik országos ülés, majus 10kén. Az ülés megnyitásával egy városi követ aggodalmát nyilatkoztatta tegnap csak futólag történt 107, 108ik §-ok kihagyásával, mert nincsenek megemlítve a 105ik §-ban épen azok, kikről a kimaradt cikkek rendelkeznek; e szerint a bányatisztek és munkások oly vagyonokra nézve, mellyek tárgyai lehetnének az adózásnak, mindenkor kibújhatnának az adó alól. Ezen aggodalom megnyugtatóul, ő kegyelmessége javallatára a 106ik §, mellyben megemlítetnek úgy is a kimaradt §§-kellékei, így módosított: „Ha mindazáltal a bányapolgárok, bányatisztek, ezek segédei, 's helyettesei, úgy a bányamunkások“ sat.; többi mint a törvényjavaslatban van. — A katonáskodás és katonai szállásolás terhétől mentességéről szóló 110ik §-t Sz. megye követe igen tágnak látta; megyéjében most is, hol bányák vannak, a lakosok megváltják urbéri tartozásaikat, folytonosan a bányákban dolgoznak; 's ha itt ki fog mondatni, hogy a bányákban 3 évig folytonosan dolgoznak, úgy öökületesen fel vannak mentve a katonáskodás terhe alól, ez egyenesen a megyére és többi lakosokra háramlik; pedig a legközelebbi ujonczállítás alkalmával is 40 egyént állítottak ott a munkások. — Néhány szónokok még észrevételként előadták, mikép az ilyen ügyet káros lenne a bányatisztek önkényére bízni, tőlök függne a munkások közül valamelyiket katonának adni vagy nem, sőt azt is mondhatnák, mindnyájokra szükségünk van. Minthogy azonban semmi módosítást nem ajánlottak, 's a RR. tisztán kifejezve látván a szerkezetben azon eszmét: hogy a bányák virágozzanak, az, ki ott foglalatosságban van, nélkülözhetlen, és 3 esztendeig folytonosan dolgozik, megérdemli a felmentést; 's miután az ujonczállításra nézve a nemességnek is meg van azon joga, mikint a nála szolgálatban levő egyéneket az összeírás alól kivetheti, nagyobb garantitát látván egy törvényhatóságban, mint egyes személyekben — megtartották a szerkezetet. — A 196. §-ból a „réznek 's egyéb nememes érczeknek elővásárlása“ kihagyatott. — A 244ik §-ból „a köszön bányákat is ide értvén“ kimaradt. — A 251ik § egészen kihagyatott. — A 268. § rendelete K. megye követének nyugtalanságát nem szüntette meg, mert olyan helyeken, hol kárt okoznak a földes urnak az aranymossással a lakosok, vegyük fel fiatal faültetvényei vannak, megengedni nem lehet a mosást; kívánta azt egy kisé megváltoztatni; — de a RR. kimondva lévén

már, ha réteken, szántóföldeken vagy más helyeken kárt tennének, kárpótlással tartoznak; azt változtatlanul hagyták, 's még beiktatták a szerkezetbe: „hogy a mennyiben használják a helyet a mosásra, annyira a közadóban részt vegyenek. — A 279ik § szerkezetét igen tágnak vélték az expropriatio nézve, e szerint a földesur, ha azon helyen fákat akarna ültetni, vagy gátat csináltatni az árvíz rombolásának akadályozására, mert aranyat mosnak a munkások, legkevésbé sem rendelkezhetne 's öket onnan el nem tilthatná; sőt ha meg nem engedné, tulajdonából ki is becsülné, az legnagyobb méltatlanság lenne; és egészen máskint áll a bányáknál a kibecsülnetés, mert ott föld alatt történik minden, nem pedig a föld fölületén. E §-t mint felesleges kihagyatott. — A többi §§ megmaradtak, legkisebb változtatást sem szenvedve egészen 304. §-ig, mellynek tárgyalása kezdetével ő exjeja a gyűlést 1 órákor eloszlatta.

CXLVIk országos ülés a nagyméltóságú Fő-Rendeknél maj. 10én, kezdete 11 órákor. A tegnap elnökileg kitűzött első tanácskozási tárgya, a börtönrendszeri viszonzóment hitelesítése, minden észrevétel nélkül ment véghez, 's a Fens. Nádor az első alkalomkor a t. RR.hez átküldetendőnek rendelte. — Átmentek azután a nm. FÖRR. a városok tárgybani második rendi izenet feletti tanácskozásokra; a kisebb fontosságú észrevételek részint elfogadtattak, részint e tábla előbbi nézeteinél megmaradt; a miről, mint úgy is már kimerített tárgyról e helyütt körülményesen tudósítani annál feleslegesnek találjuk, minthogy e tárgy lényegében új okok fel nem hozattak, a főrendi nézetek veletjét pedig annak idején közlendő viszonzóment magában foglalandja. — Főfontosságú vala azonban a város hatóságáról rendelkező 63 §-hogy a t. RR. szándéka nincs egészen határozottan kifejezve, 's azért szövegeztessék fel, hogy e tárgy iránt tisztán nyilatkozzanak. — Egy m. főispán ezen nézetet magáéva tévén, kijelenté, hogy a t. RR. itt retrogradus lépést tesznek. Ök t. i. a városi territorialis hatáskör első impulsusát adván oda nyilatkoztak, hogy „coordinatio nem is gondolható teljes territorialis hatáskör nélkül“ most pedig, miután a FÖRR. ezen elvben megegyeztek, 's még valamivel tovább menvén, a városi törvényhatóságot bizonyos 's világosabb alapokra helyezék, a t. RR. előbbi nézeteiktől elállván, oly szerkezetet javasolnak, mely a legnagyobb határozatlanság mellett a legtagabb magistratuális önkényre alkalmat adna. Ezt a szónok a két szerkesztés összehasonlítása által világosan megmutatván, felszólítandóknak javasolta a t. RR. hogy bármely legyen is véleményök, azt világosan előadni ne terheltesse, sőt ha már most a városi törvényhatóságot oly tág határok közt megállapítani nem akarják, mondják ki őszintén: „mutavimus consilium in melius — nem akarjuk a criminalitásokra a nemeseket alávetni“ stb. — E vélemény általános helyeslést nyervén, egy mélt. báró e mellett még világosan kijelenteni kívánta, hogy a nm. FÖRendek előbbi nézeteinél megmaradnak; mi szinte egyhangulag elfogadtatván, ő cs. k. Fensége a határozatot e szerint kimondotta, 's az ülést eloszlottat nyilatkoztatta.

(Ré s z l e t e s b r a j z a a maj. 8án tartott CXLIII. főrendi országos ülésnek a H—k után.) Az ezen főrendi ülésben tanácskozás alá vett minden évben tartandó országgyűlések tárgybani izenet, felirásai 's törvényjavaslat felett ekép nyitá meg a vitatkozásokat egy mlgos gróf, kinek vélekedése a tanácskozások folytatásban többséget nyert, végzéssé lön: A mélt. FÖRendek méltóztattak megérteni, hogy a t. RR. az országgyűlések tartására nézve egy új törvényes és állandó szabályt hoznak javaslatba, egy oly állandó törvényes szabályt, melly szerint az, mi eddig kivétel gyanánt divatozott, állandó rendelkezés által törvényesítessék. Ugyanis ha a régiebb törvényeket vizsgáljuk, nem lehet ugyan tagadni, hogy az évenkénti országgyűlések tartása valaha el nem lett volna határozva, valamint azt sem, hogy később minden második évben rendeltettek tartatni; azonban 1715-től fogva az lön állandó alkotmányos szabály: hogy az országgyűlés minden harmadik évben hivassék egybe, azon záradékkal, hogy ha a szükség kívánja, annál hamarabb is tartassék. Az 1715ki törvényezikket az 1723ki megújította, ez az 1791ki törvényezikket által újított meg, és legújabb időben az 1825ki törvényezikket által. A kérdés tehát az: vajjon ezélszerű-e abból, mi eddig csupán mint kivétel divatozott, állandó szabályt alkotni? Egészen másképp állana a kérdés, hogyha a t. RR. csupán csak a mostani körülményekre levén tekintettel, hoztak volna transitorlus törvényt az országgyűlés tartásáról javaslatba; azonban a dolog nem így áll, hanem arról forog fen a kérdés, vajjon azon nagyszerű alkotmányos változtatás bele illik-e a magyar alkotmányos gépezet kerekéibe, és vajjon ezen orvosság, mellyet a RR. bajaink ellen javasoltak, hasznos és ezélszerű-e, és lesz-e annak kívánt foganatja? A dolognak alkotmányos oldalát későbbre hagyván, legyen szabad azt vizsgálni, hogy vajjon úgy, mint orvosszernek volna-e a javasolt intézkedésnek várt sikere? Ha a t. RR. jól fogta

fel, öök azon nézetből indulnak ki, hogy a teendők roppantsága és azon körülmény, miszerint egyéb nemzetekhez mérve tetemesen elmaradtunk, kívánják: miképen a törvényhozói intézkedések alkalmi szaporitassanak, minél gyakoribbakká tétessenek, 's ennél fogva minden évben 4 hónapig törvényhozói tárgyakról tanácskozni kívánnak. Mindenek előtt csak mellékesen érintem, hogy az országgyűlés idejét meghatározni nem lehet, ez ellenkezik minden országok és alkotmányos nemzetek példájával; az orsz. gyűlés tartásának idejét a tárgyak határozzák meg, és véleményem szerint az iránt törvény által intézkedni csak annyit tenne mint a törvénykönyveinkben létező igen számos papíron maradt törvényezik két hónapra határozza az országgyűlés tartásának idejét, ezen rendeletet megújítja az 1791: 13. törv. czikk, ugyan ezt teszi az 1825i törvény is, és mind a mellett a legújabb időkben voltak országgyűléseink, mellyek 41 hónapig tartottak, 's voltak ismét más részről, mellyek 11 hónapig tartottak, és ezen orsz. gyűlés, mellyet most élünk, szinte 12ik hónapban tartatik. De mind ezeket csak mellékesen érintvén. szólok a dolog veletjéhez. A t. KK. és RR. azt mondják, hogy a teendők tömege nagy. Ambár el kell ismerni, és hálával kell elismerni, igen sok törvényhozási intézkedéseknek sikerét és üdvös voltát: mindamelllett más részről meg kell vallani, hogy ezek által azon várakozásoknak, mellyek a magyar országgyűlések eredményeire nézve legtöbbnyire a honpolgárok által tápláltak, megfelelő nincsen. Ennek okát mindenek előtt tudni kell. Az első kérdés az: vajjon az abban fekszik-e, hogy kevés idő fordítatik a törvényhozásra? — erre a felelet magában a tényekben fekszik, 1825-től fogva, 's így nem egészen 19 év alatt, 89 hónapot fordítottak az ország Rendei törvényhozási intézkedésekre, nem is elvétvén azon igen számos országos választmányi munkálakat, mellyek szinte a haza köz dolgaibaa működtek, — ha a tekintetes KK-nak és RR-nek mostani javaslata már törvény lett volna, ahoz képest 19 év alatt négy hónapjával körül belül csak 76 hónap fordított volna országgyűlésre. Nem lehet tehát azt állítani, hogy t. hozási intézkedéseinkre elég időt nem fordítunk. Hogy győrek az eredmények az arra fordított munkát tekintve, tagadhatlan: de kérdés: vajjon azt annak lehet-e tulajdonítani, hogy minden 3ik évben tartattak csupán országgyűlések? Megvallom hogy én ennek okát másutt keresem; egyik okát ugyan is keresem abban: hogy várakozásaink többnyire túl vágnak azon, mit egyes törvényhozási intézkedéstől várni kell, és többnyire bizonyos kedven ez eszmék, panaceaek tűzetnek ki. Ha csak a legújabb időkre figyelmeztünk, 1836ban a kedvenc eszme a szabad adás-vevés volt: — 1839 's 1840ben ismét mint panacea tűzetett ki a váltótörvény; azóta csak néhány év múlt el, és tapasztaltuk, hogy a szabad adás-vevés a jobbágyokat nem tette boldoggá; a váltó törvény pedig hitelt még hitelintézetek nélkül alapítani nem tudott. Ezen roppant bajokon, mellyekben vagyunk, csak összefüggő és összefüggő t. hozási intézkedése által segíthetni. Más okát látom a kevés sikerű t. hozási működéseknél a törvény iránti tiszteletlenségben, miszerint meghozatnak a törvények, de végre hajtatlanul maradnak; — igen nagy baj fekszik továbbá abban is, hogy kiképzett, megállapított 's meghiggadt közvélemény hazánkban nem létezik, a kérdések legnagyobb része tisztába hozva nincsenek, a sorozatra nézve még kevésbé vagyunk tisztában; az eszmék forrásban vannak, egyáltalában még meg nem érettek, és ennek következménye az: hogy sokba kezdünk, sok a divergentia a véleményekben, a tanácskozások szabálytalanok, az országgyűlések kezdetét nagyobb részint az általános politikáról tanácskozások foglalják el, később midőn a dolgoknak részletére kerülne a sor, előáll a praclusi terminus, leperog az idő, és azt vesszük észre hogy nincs már idő végezni, vagy a miről végezni kell, azt el kell hamarkodni. De mindezek felett szememben van egy, mi az eddigi törvényhozási működések sikerének és eredményének csekélységét és előmeneteleink lassuságát magyarázza, és ez az: hogy a törvényhozó hatalomnak csak egyik részét látom vitorul és erőteljesen mozogni azon irányban, mellyet a törvény neki mutat. Azt tartom t. hozási intézkedéseink sikeretlenségét legnagyobbikán, hogy a törvények materiálja csak itt a discussiókból fejlődik ki, és nem úgy mint más országokban, hol a végrehajtó hatalom által minden törvényjavaslat készen terjesztetik az országgyűlés elibe. A mióta gondolkozni kezdetem közügyekről, ez volt mindig meggyőződésem, mellyet minden alkalommal ki is mondtam és kinyomattam, és most is kimondok, és ennek igazságáról minden nap jobban meggyőző a tapasztalás, annyira, hogy azon reményben vagyok, miszerint el fogjuk érni nem sokára azon időt, midőn ez másképp lesz, és midőn a kormány alkotmányosan haladó szellemben nem csupán irányt fog mutatni a haladásnak, hanem egyszerűen vezetni fogja azt. Igenis nm. FÖRR., valamig törvényeink vérehajtását a nemzet nem fogja szigorubbán követelni, és valamig nem fog azon módokhoz nyulni, mellyek a végrehaj-

tást biztosítják, valamig megállapodott, meghiggadt közvélemény divatozni nem fog, valamig minden egyes törvény megszületésénél annyi idő- és vajudásra lesz szükség, és a kormány nem fogja alkotmányos jogát a törvények javaslatában egész kiterjedésben használni: addig mindig gyerekek lesznek az országgyűlések eredményei, akár minden évben akár minden harmadik évben tartatnak azok. Ugy látszik, magok a t. RR is érezték azt, midőn az évenkénti országgyűlést mint orvosszert a m. FRR-nek javasolják, mert felírásuk egyik részében azt mondják: „sok hiány, s akadék az országgyűlésen kívül is, és ennek körében is épen annak tartása által fog legbizonyosabban és biztosabban megszüntetni; hogy ellenkező esetben azoknak kellemetlenségei és ártalmi évenként éreztetnének.“ És így magok a t. RR is az országgyűlésnek évenkénti tartását mint egy bajt állították élénkbe, és csupán ezen baj gyakori megújulásában gondolták feltalálni az orvoslást. De kérdem: vajon nem lehetne-e ide alkalmazni azon francia mondást: „Le remède est pire, que le mal?“ mert véleményem szerint az évenkénti országgyűlés synonim ezzel: évenkénti követválasztás; továbbá synonim ezzel, valamig t. i. a mostani választási rendszer divatozik, a választók tömegének évenkénti demoralizációja; és egyértelmű azzal: évenként más és más követ. Itt meg kell előzőleg egy ellenvetést, mely más országok példájáról szokott tétetni. Véleményem szerint más országok példája ide nem alkalmazható. Különösen Angliára történik legtöbbször a hivatkozás. Anglia azonban egészen más helyzetben van; ott a parlament nemcsak törvényeket hoz, de bizonyos tekintetben adminisztrálja is az országot. Angliában a parlament minden évben a status költségek felett tanácskozik, a ministerium felett, mely ott felelős, ellenőröködi, azt feleletre vonja, minden évben kell határozni az állandó katonaság fenállásáról és megajánlásáról, az ugynevezett mutiny bill által; de mindezek a stabilitás érdekében mérsékeltek azáltal, hogy a követek nem minden évben, hanem 7 vagy 5 évre választatnak. Nálunk másképp állnak a dolgok. A statusnak, koronának jövedelmei, részint bizonyos haszonvételekben részint földbirtokokban meghatározva vannak, a vallásbeli költségek szinte az egyházi rendnek terjedelmes birtokai által fedeztetnek, az állandó katonaság elvben ki van mondva, felelős ministerium nincsen, a katonaság hosszabb időre állítatik; ezek mind oly lényeges különbségek m. FRR, miszerint ezen tekintetekben analogiát Magyarország és más országok közt nem látok. De van még más t. i., hogy nálunk nem egyes választók, hanem korporációk választják és látják el utasítással a követet, és világos, hogy ha minden évben új követek küldetnének a napi véleményeknek befolyása mellett az utasításokra, az országgyűlések soha meghatározott irányt és jellemet magokra nem vehetnének. Ennek mulhatlanul a törvényhozási intézkedések fluctuációja lenne következménye, melynek vissza kellene hatni az adminisztrációra is, mi azon boyolódásokat, melyekben vagyunk, tetemesen nevelné: úgy hogy azt merem állítani, mikép a minden évi országgyűlések azon körülmények között, melyekben vagyunk, a magyarországi alkotmányos gépezetnek mozgását tetemesen gátolnák. És ezek azok, m. FRR, melyek engem oda vezetnek, hogy az évenként tartandó országgyűlés ellen szavazzak. Rövid izenetben kijelenteni kívánom a t. RR-nek, hogy a m. FRR a fenálló törvények változását nem tartják szükségesnek és a RR indítványát annyi más alkotmányos állapotokkal látják összefüggő, hogy ezt kiemelve összefüggésből, és egyszerűen kiszakasztva, tanácskozási alá venni nem is volna tanácsos; ha nem figyelmeznénk is arra, hogy az országgyűlés mostani stadiumában oly terjedelmes tárgynak tanácskozás alá vétele által egyéb tárgyak tetemesen háttérbe szorítatnának. (Vége köv.)

Megyei közlések.

§ Nyitrából. *) Május 9én. — Megyénk helyzete valóban szomorító, tisztújítási mozgalmaink már borzasztó alakban mutatkoznak; a felzúgott pártok dühös fékezhetlen kitérésai által a személy- és vagyonbátorság teljesen száműzetett. Éjjelenként ittas csoportok kalandozzák be utcáinkat; a nap fáradalmi alatt eltikkadt békes polgár ijedve szökik föl az álom karjaiból az ingyenbor okozta iszonyú kurjongatásokra. S mind ezt tűrnie kell, ha t. i. magát agyon veretni, vagy házat romba dönteni nem akarja! April. 14kén 3 s 4 óra közt a harangok véstírhirdető kongása rémíté városunk lakóit. A zavar általános volt, oltó szerekkel futkostunk ide s tova elejét veendő a gyanított tüzelemnek, s hangos jaj-kiáltások felé tartva, tapasztalók, hogy a harangok komoly zugása a választó nemesek harca zeneje. A helybeli M. J. — T. T. párt t. i. néhány vidéki elvrokonnal erősülve, a helybeli T. K. — G. K. pártot, mivel mint szabad hazának szabad nemesi véleményeket ők is szabadon kijelentik, a majdnem szomszédtságban eső tanyájukon bősziúllen megrohanák, a kapu, s ablakok betörtettek, a butorok, ágynevelő, s egyéb ruhák szélté-

*) Rendes levelezőnk imént érkezett tudósítását ezennel közöljük. Szerk.

pettek, még azon szegény lakosé is, ki, nem levén szünetelt választó, egészen ártatlanul szenvedett. A csata heves volt, emberhalál nem történt, noha négy tetemesen megsebesülve maradt a harctéren. E közben felpattantak az előbb barátságosan mosolygó napnak elkomorult arczát rejtő barna felhők, s dörgések közt sűrű cseppekben hullaták a harc hevét csilapító könnyeiket. A T. K. — G. K. párt szétrombolt tanyáját elhagyva a város végén egy vendégfogadót választotta új lakhelyül. — Szomorú dolog valóban, hogy hazánk tömérdek teendői közepett szellemi s anyagi erőket ilyesekre vesztegetjük. Vajha jobban értenők egyik kortesdalunk ezen sorait:

Igaz magyar nemes vagyok,
S földért adót biz nem adok,
Mellyet apám szent vérével,
Vásárolta meg s életével;
De ha kér e dicső háza,
Lelkem, vérem vetem oda;
És ha pénzt kér, az ember ad,
Egy két krajczár nem a világ!
Ha Icziknek a korcsában
Anyit adunk nagy híjában,
Mért ne adnák a hazának,
S felvirulás angyalának?

Ezek azonban csak előjátéka valának egy borzasztóbb csapásnak, mely a visszahatás következtében apr. 30án a M. J. — T. T. párt nehezült. April 29én reggel a fehér-kék lobogós párt egy a kéri T. K. — G. K. párttól elvett vörös zászlót, miután városunk főutcáit vele megsöpörte, vad felkiáltások közt karddal összeaprita a jelenvolt kisebb számú nemzeti s piros lobogósok szemök láttára, kik ujjalag vett seböket elvarátaiknak elkeseredve sietének jelenteni, s alig pirkadt a következő hajnal, már városunkat nemesekkel terhelt szekerek sokasága özönl el, 15 nemzeti s vörös zászló alatt megyénk majd minden magyar-ajku nemessége megjelent. A fehér-kék lobogósok vezérei megrémülve bátoríták és serkentetik embereiket, kik kard s dorongaik dacára is csüggedni látszottak. Tíz óra tájban mind a 15 zászló-alj egy nagyszerű tömeget képezve a fehér-kék lobogósok tanyája előtt megállott, s hatalmas éljenekben hangoztatta választóit. Az ellenlérszről találkoztott ugyan most is néhány ittas egyén, kik bősziúlle akarának a nagy tömegre rontani, de — dicséretükre legyen mondva vezéreiknek — ezek által visszavonultak. Innen a 15 zászló-alj kellő rend s illedelemmel zene s ének közt a megyéhez felé indult, üdvözlendő választóit, kik az e napra kitűzött követjelentési közgyűlésünkön a honügyek iránti buzgó részvétőknél fogva tanácskozási teremünkben díszes székeiket már elfoglalták. Villanyos erő hatá meg az egész teremt, midőn a megyéhez előtti téren a sokaság ajkáról tetsző tapsviharok közt „éljen T. K. — s G. K.“ ledördült. A választottak a nép hódoló vágyainak engedvén, hangos, de nem szilaj éljenezések közt leszálltak a sokaság közé, T. K. rövid s velős beszéddel üdvözlé a nagyszámú nemességet, s kéré, kerülné az ellenpárttal összeütközést, s az egész tömeg a legnagyobb rendben s férfias komolysággal visszavonult. Megjegyzendő, hogy a 15 zászlóalj nemessége közül ittas látni nem lehetett. — Ezután elnöklő első alispánunk a gyűlést baráti üdvözléssel megnyitá. Legelőször t. Luka Antal érdemes bíránk emelt szót, s tudván ily közgyűlésen jó rend mellett milly tárgyakat lehet szőnyegre hozni, kéré a RReket, tekintenek ezen felszólalását is rendkívülinek, és jeles beszédében élénken festé megyénk jelen ingerült helyzetét, s tekintvén a közcsend felbomlását, melynek következtében az igazság rendes kiszolgáltatása megátolva, rokon rokon ellen, s fiú atyja ellen tör bősziúllen kedélyében, s noha a törvényes tisztújítási határidő rég lejárt, nmlgu főispánunk még is mai napig sem tüzé ki a tisztújító napot, tekintvén továbbá a Nyitra városa t. cz. tanácsának a rendbontásra törekvők fékezéseért megyeelnökünkhez küldött folyamodását, következő három indítványát ajánlá a RRek figyelmébe. a) Küldessék nmlgu elnökünkhez fényes választmány ö nmlgát az eddig sajnosan tapasztalt eseményekről előszóval értesítendő, s tisztújítás hova hamarábbi megtartására megkeresendő. b) Hirdetessék 15 nap nmlva rendkívüli közgyűlés, mellyen a nemesek összeírásával foglalkozó tagok, ugyszinté ö nmlgához menendő küldött-ség is jelentéseiket beadni köteleztessenek. c) Minthogy a közcsend annyira megzavartatott, hogy ennek helyre állítása, s a vagyon s személybeli bátorság biztosítása csak legszigorubb, s rendkívüli intézkedések által lehetséges nevezessék ki egy középponti teljeshatalmu választmány mely a közcsend, s rend megbomlását gátolandó, a zavargók nagyobb csoportozása, házak, személyek megtámadása, esti 6 órán túli tivornyázások, ittasok szilaj kurjongatásai, s egyéb bünesetekben katonai erő, és segély berendelése iránt is intézkedjék, a bünösök izgatói és vezérei ellen is szigoruan eljárando. Ezen indítványok egyhangulag elfogadtattak. Rendkívüli közgyűlés határnapjaul, mellyen a küldöttségek eljárásai ered-

ményét beadják, május 20ika tüzetett ki. Most rémült arczkifejezéssel rohant a terembe T. F. ügyvéd ur, s jelenté a Rekek, hogy az imént legnagyobb illedelemmel tisztelkedő 15 zászlóalj talán ujjalag megsértve valamely ittas egyén ingerlései által, vagy engedvén boszúvágyának, viszsatorlasi elszántsággal a fehér-kék lobogósok tanyáját megrohaná. Erre az elnök a gyűlést szétosztatni akará, de T. K. lelkes felszólalására, miként ily esetekben rögtön intézkedni a RRekek szent kötelességük, a gyűlés folytatottat, s helyettes másod alispánunk vezérlete alatt a helyszínére választmány küldetett, mely a történetekről a RReket azonnal értesítse. S ezen választmányi jelentésből kiviláglott miszerint a fehér-kék lobogósok tanyáján kívül még L... es I. fehér-kék lobogós fővezér háza is felülatott, s mindkét helyen a butorok, s egyéb szerek az april 14dikei sorsrajutottak, kivéve a bort, mert ezt illo tempore a fehér-kék lobogósok a nemzeti s vörös lobogósok tanyáján kiereszték, ezek pedig hordóstul, szekereztül tanyájukra átszállították; s hogy halál ugyan most sem történt, de többen keményen megsebesítettek. — Mig nemes atyánkfiai kün egymást dorongolák, addig mi — gyűlésünk további folyamát illetőleg — kissé csak amugy mulatságból, vagy is inkább megszokásból áttérénk a személyeskedés mezejére, S... los ügyvéd ur felőranál tovább tartott sértegető beszédében K. I. ügyvéd urat csupán azért, hogy a P. H. egyik újabb számában mint megyei rendes levelező S... los ur nevét fonák állításával együtt „hogy t. i. a pesti lánczhid a nemesség kárára épül, s a t.“ a t. cz. oivasó közönséggel tudatni bátorodott, aljas kifejezésekkel illető, mire a terem minden oldaláról actio actio! hangzott, s a csendet S... los ur csak szavainak visszavonásával állíthatá helyre. — Május 15ő napján t. I. M. helyettes másod alispán ur elnöklete alatt april 30kán hozott közgyűlési végzés által a megyében felháborított közcsend s rend helyreállítása tekintetéből az egész megyére nézve rendkívül hatalommal felruházott középponti választmányi tagjai összeülvén, s a nemeseknek zászlók alatti összecsoportozását, mint közcsend s bátorság-veszélyeztető tény, tiltani rendelte, oly módon, ha a nemesség egyik helységből a másikba, vagy a helységek közül (tisztválasztási határnap előtt) Nyitra városába összejönni akarna, vagy bár melly helységben, városban zászló alatt, vagy muzsika mellett az utcán, s egyéb közhelyen összecsoportoztatnak, ez az elnöklő helyettes másod alispán ur által kirendelendő szükséges katonai erővel, a kicsapongó bünösök minden személyválogatás nélküli elfogadtatásával is visszautasítani határozatott, s a megyebeli főbíró uraknak szorosan meghagyatott, hogy ezen választmányi végzést a fentebbirentett közgyűlési végzéssel együtt járásaikban azonnal kihirdessék. — Az april 30diki nagy munka után hittük, hogy a pártok legalább rövid időre pihenni fognak, azonban jámbor reményünkben csalatkozánk, mert már a következő nap, azaz majus elsején reggel a csatavesztett fehér-kék lobogósok a helybeli nemzeti s vörös lobogósokat város végén fekvő tanyájukon megrohanák, s csak szilárd önvédelem után mentheték meg magokat. Innen a fehér-kék lobogósok ellenállókra nem akadván t. cz. P. F. ur háza felé indultak, ezt vagy felgyújtandók, vagy csak amugy legényileg szétrombolandók, de a színhelyen még jókor megjelent katonai csapat a fehér-kék lobogósok szétugrasztásával a merényletet meggátolá. Ezóta a középponti választmányának valóban dicséretre méltó éber örködése mellett már valahára a közcsend, s bátorság édes malasztait ismét élvezhetjük. — Végre a méltányosság tekintetéből még megemlítendő, hogy a Hirnök 36dik számában a t. cz. közönséget a nyitrai april 30diki szomorú jelenetekről értesítő Bátor T. ur az események sorozatát csak ott kezdé, hol végeznie kellett volna. Tisztelet becsület, de igazság is... ily egyoldalú jelentéssel lépni nyilvánosságra, bizony nem a leglovagiasb. —

§ Zemplénből. S. A. Ujhely majus 10kén. Mióta az országgyűlés tart, a megyei tudósítások annyira nyirbáltatnak szerkesztői ollók által eléggé zsarnokilag, hogy midőn az ember levelezői tisztének híven kíván megfelelni s a megye-élet politikai phasisairól néhány odavetett vázolatot tollvonást beküld, — még azon nyomoru vázolatokra is alig ismerhet rá, oly kivonatlag, mondhatnám se hogy sem (mint a legközelebbi zempléni gyűlésekről írott közlés szomorú sorsa mutatja) juttatnak a nyilvánosság elibe. Szerkesztő urak erre csak azt szokták mondogatni: Hja! országgyűlés van, az szorítja háttérbe azokat! *) ez mind igaz lehet, de hatásra nézve káros, mert több más tekinteteket ez által mellözve a megyei élet iránti érdeket felelte gyöngíti. En részemről ezen eljárás

*) Ugy van! Azonban most egyszer még is kivételt teszünk, s közöljük — mint tisztelt levelezőnk láthatja — tudósítását minden megnyirbálás nélkül. Szerk.

tán még jó néven is vehetném szerkesztő urnak, mert hiszen rajtam könnyít — egy kis mozaik-ot adni könnyebb lévén, mint kimerítő hü előadást — aztán ad normam minellii — Pozsonyban is csak mozaik a jelszó; és midőn azt is mármár öszverakni vélték, a kis darabkák szét omlásnak készülnek — mit sem ér a munka; kár érte a drága idő pedig a Pesti H. szerkesztője keményen harsogta füleinkbe, hogy Magyarország pillanatai drágák, de hogyan! hiszen egy nyomorult provincialis szózat a magas országgyűlés testület ellenében vétek és bűn volna — ha ott mozaik, itt is mozaik! szedjük mi is levelezők az aprókövecskéket öszve a megye téreiről; én részemről nem bánám, csak azt legalább szerkesztő urak felette tiszteletes önkénye meg ne bizgatná! ... De a dologra! F. hó 6-tól 10-keig bezárólag tartott évnegyedes közgyűléseinken a vallás tárgyában érkezett legújabb kir. válasz itt közörömöt gerjesztett, és a megye Rendei ö Felségének azon kegyes kijelentését, mellyel fogva a vallásbeli viszonyosság 's szabadságnak elveit ujalag magáévé tévén, a honnak különböző vallásos lakosait megnyugtanni méltóztatott: megegyezvén, tehát ö Felsége a téritvények megsemmisítése iránti több felirások utján nyilvánított forró ohajtásban a megye Rendei azon k. leiratot hálás tisztelettel fogadják, 's az e részben már július 5-én költ k. k. válaszzal öszhangzólag törvénybe igattatni ohajjták, mellyel fogva 1) a viszonyosság 's lelkiismeret szabadsága törvényileg megállapítván 2) ö Felsége megegyezésének hozzájárulása következtében az ezentul kötenőd reversalisok erő nélkülieknek nyilvánítottak. 3) A vegyesházasságokból született gyermekek, nem különbség nélkül atyjok vallásában neveltesse; 4) A házas feleknek azonban szabadságukban állandó az illy vegyesházasságból született gyermekeiket, akármely más törvényesített vallásban neveltetni; 5) hogy ha e részben a kölcsönös egyetértés el nem érhetnének, előáll az általános szabály rendelkezésének esete — t. i. az atya vallásában neveltetés; 6) Ezekből következőleg pedig a vegyesházasságokat a völgyény lelkésze adja öszve, a gyermekeket az keresztelje; — 7) kéressék meg ö Felsége, hogy az 1840-ik évi május 7-én fölterjesztett felírás utján szorgalmazott egyéb pontokra nézve is kegyelmes választást meg ez országgyűlésen kiadni méltóztatassék. — Az izraelita orvosok és sebészek országgyűlési elibe nyújtott folyamodásának országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmányunk, K. G. agitatio-jának engedve pártoltatását véleményezte; — de mi a közgyűlésben több nyomos tekintetnél fogva nem csak czélszerűnek nem, de jelen politikai állásunkban veszélyesnek is láttuk, — hanem előkészíteni e népfajt, hogy idővel némileg polgárosítást nyerjen, szükségességnek látjuk: ahoz képest a választmányt oda utasítottuk, hogy az e részben kiküldött kerületi választmány munkálatait használatára fordítván az előzmények iránt véleményét adjon — — — A nagy tettek életbe-léptetésére született rendithetlen hazafiságáról ismeretes Széchenyink telekdij tervének taglalását akkorra halasztottuk, — ha az ország közjavát és gyarapodását tárgyzó orsz. választmány javaslata követeink utján hozzánk is megérkezendik. — — — Az országgyűlésen lévő 10 ifju iránt határozása lévén a megyének, hogy azok sz. László naptól fogva más szegény ifjak által váltassanak fel — ahoz képest az országgyűlési utasítások előkészítésével megbízott küldöttök az ujonan fölmenendő ifjaknak titkos szavazata utján lett megválasztását jelentvén, a közgyűlés is azon elválasztást néhány bár nyomos ellenszót adcazára jóváhagyta — mi, valamint egy részről a cortések által eddigi gyalázatos modoru választási rendszernek, — úgy illyes casta-i elszigetelt és könnyen az öszves Rendeknek szabad választását kijátszható és azt önkényesen korlátozó eljárásnak sem vagyunk és nem is lehetünk soha barátjai — mert a közgyűlés nem cortésekből áll, az intelligentiát pedig korlátozni akarni nem foghatom meg, mikép fér meg csupán az értelmiség képviselőit harsogató ellenzéki publicistáink elveivel! — igen, de következetesség és elveik melletti szilárdság, — nálunk, midőn az önzés és saját érdek előkerül — mindannyiszor háttérbe szoktak szorulni! — Közgyűlésünk alatt egy nem reménylött quasi polgári ünnepnek valánk tanui, — ugyanis közszeretű Lónyay Gábor országgyűlési érdemes követünk házi viszonyait elrendezése tekintetéből egy év elfolyása után ismét megjelent közöttünk, midőn itt Ujhelyen mene keresztül, Deregnöbe utazandó, a megyei ifjuság őt a szerény lelkes polgárt 's meglekkelő hazafit fákllyás zenével tisztel meg, melly közben érdemeit méltányló kettős szónoklat tartatott, mikre követünk szokott szerény nyájassággal felelt — intvén egyszersmind az ifjuságot maga üdvös kiképezésére, hogy jövendőre a honnak hasznos polgári lehessenek. — A gyorsírás országos tanittatását szorgalmazó zalamegyei körlevél folytatában a nyilvánosság előmozdítása és szellemi fejlődésünkre ható hasznos befolyásánál fogva pártoltatott, 's különösen hogy a

pesti tudományos egyetemenél a gyorsírásnak rendszerinti nyilvános tanítására egy rendkívüli köz-oktató-szék törvény által rendelkezék föllálltatni. — *W*

Külföldi hírek.

Spanyolország. Még most sem szüntek meg a különböző tiszteletadások a királynéknál. Vitoria küldöttének a fiatal fejedelemlő így válaszolt: „Mondd meg a hű lakosoknak, kik téged küldtek, mi kellemesek szívemnek ezen nyilatkozatai ragaszkodásuk és szeretetöknek, melyekre számolok is, hogy a kibékülés és béke sovárgva ohajtott művét tökéletesen bevégezhessük.“ — April 27-én az anyakirályné születése napján különféle ünnepélyek mentek véghez; 's legtöbb lapban túlaradozó hódolási nyilatkozott. Az 'Eco' épen nincs meglegedve azzal, hogy a királynét folytonos szerencsekivánatokkal árasztják el, mellyek majd hizelgések színében jelennek meg. Illy tömjénelhomályosítja a fejedelemlő tiszta látását, 's az ország valódi helyzete iránt elámitja. Jobb és becsületebb vele az igazságot tudatni. Tudja meg a királyné, hogy a spanyol nép nem boldog, bármint hitetik is el vele az ellenkezőt. Nincs város, vagy helység, sőt ház is alig van az országban, mellynek nem kellene valamely elfogott vagy megfutamlott rokona miatt búsulnia. Az anyakirálynéhoz szólva, mondja: adja isten, hogy ön leányának trónját soha senki meg ne támadja; ha mindazáltal történék ez, csakhamar meg fogná ismerni, mellyik részen van hűség és őszinte ragaszkodás, mellyik oldalon vannak a valódi védelmezők.

A Rómával kiegyenlítő kérdés iránt azon állapotott meg a kormány, hogy mihelyt a pápa a Spanyolországban történeteket másolhatlan tényekül elismerendi 's helyeslendi, a még el nem adott egyházi javak a lelkészeknek 's apácáknak fognak adatni. E szerint tehát, minél továbbra halogatja a pápa az egyezést, annál inkább megfogyand az egyházi javak száma, mert időközben mindig adnak el belőlök.

Portugallia. Telegrafi tudósítás szerint Almeida april 29-én megadta magát. Bomfim gróf számos tiszttel együtt Spanyolországra menekült.

N. Britaniala. Az országos költségvetés tárgyában némely részleteket ezennel közlünk, miután már megemlített lapjainkban, hogy Goulburn miniszter előadása szerint mintegy 3 millió ft sterlingnyi felesleg maradand. Ezt némi bizonyossággal sejtve, ugymond, többfele ostromolták őt ajánlatokkal 's tanácsokkal, hogy különféle adókat részint megszüntetni, részint alább szállítani kellene. Illy kívánságnak szivesen engedne ő, ha illy magasságu országos jövedelem állandó volna; de a most mutatkozó felesleg csak az ideiglenesen behozott vagyonadónak szüleménye. Alkalma leend később a parlamentnek a felett tanakodni, vajjon melly adókat kelljen csökkenteni vagy szüntetni, most illy lépés még elhamarkodott volna, mielőtt az új vámszabás hatása tudatlik. Igen kívánatos, hogy ezentul olly súlyos kölcsönöket ne vegyen a status a banktól, mint gyakran ezelőtt szükség idején. Jelenleg csak néhány tárgyra csökkenthetni a vámkokat, u. m. üveg, ecet, mazsola, kávéra nézve; a nyers gyapju váma végkép eltöröltek, hogy a gyapjuszővés ipara, melly aggasztólag alább kezd szállni más országok versenyzése miatt, ismét előmozdíttassék. Ezek mindösszeve 387,000 ft sterlingnyi vámosökkenést tesznek. A czukorra nézve azon elv állítatik fel, hogy az angol gyarmatok, 's egyéb statusok, hol rabszolgákat nem tartanak, kedvezésben részesüljenek a rabszolgartató statusok felett. Hume ur a szárazföldi 's tengeri had kevesbítését ajánlá, mikép ezt már sokszor tévé, hogy az ország a jövedelemadó manójától megszabaduljon. Nem látja át, miért kelljen most nagyobb hadi erőt tartani akár vizen akár szárazon mint 1835 's 1837-ik években, — pedig utóbbi három évben, évenként 4 millióval többbe került a hadi erő kitaratása, mint azon említett esztendőben.

Az april 30-ai felsőházi ülésben általános megegyezéssel másodsor olvastatott Cottenham lord törvényterve az iránt, hogy az adóssági börtön szüntettessék meg, kivévén a család adósságok eseteit, mellyekre nézve az még fentartandó lenne. Mindenki elismeré, hogy az adóssági börtön mind az adósságra mind a hitelezőre nézve kártékony, mivel amatt megfosztja keresetmódjától, imez pedig adóssát a börtönben élelmezni tartozik.

Ellenborough lord utódjával indiai főkörmányzóának Sir H. Hardinge neveztetett ki. — Az 'Observer' szerint Miklós czárnak Angliába utazása el van halasztva.

O'Connell ügye még függőben van. Az ügyvédek mindenkép erőködtek azt megmutatni, hogy a jury-lajstromban hamisítások történtek, de kevés sikerrel. Az itélőszék végzését május 6-kára várták. Eddig tehát a nagy igazgató alkalmasint el van már itélve.

A május 1-iei alsóházi ülésben a gyárurak 's munkások viszonyos kötelességének rendezésére indítványzott törvényjavaslat, noha ezt Graham is pártolta, 97 szóval 54 ellenében elvetetett. Fő ellenzője Duncombe ur vala, ki illy rendszabályt azért gáncsolt leginkább, mivel a statusnak nem kell magánviszonyokba elegyednie, 's ebből a munkásokra nagy kárt vélt áradandni. Ismét baj érte e szerint a belügyi miniszter-pártolta ügyet, mi igen gyakran szokott történni.

Franciaország. A pairkamra elfogadta az oktatási törvény első cikkelyét a bizottság azon toldalékával, melly szerint — oktatási ügyekben a legfőbb elhatározás joga az egyetemi tanácstól a miniszteriumra és státustanácsra vitetik által. — A követkamrában nem érdektelen tárgyalást szült a rabszolga felszabadítás iránt benyújtott kérvény, mellyet 7000 személy, munkások, ipar-főnökök, literátorok, művészek, orvosok, papok irtak alá, kik a gyarmatokban rögtöni megszüntetését kívánják a rabszolgaságnak. Midőn ez ügy többfelől megtámadtatnék, Maekau báró tengerészminiszter azt állítá, hogy a kormány e kérdéssel komolyan foglalkodik, 's eddigelé mindent megtesz, mi a négerék sorsát lehetőleg enyhítse. Ledru-Rollin azonban megmutatá, mikép ezen felszabadítási előkészületek semmi egyéb pusztá szinnél. A tisztviselőnek törvényszerint nem szabad rabszolgákat tulajdonul birni, 's még is vásárolnak ollyakat; a törvény tanodákat parancsol létesíteni a rabszolgák gyermekei számára, de csupán a szabadok gyermekeinek engedtetik az azokba való járhatás; a kormány téritöket, papokat küld a gyarmatokba, a rabszolga-birtokosok ismét tova küldik őket. Még az evangélium olvasásától is eltiltják azon szegény természetényeket azon félelemben, hogy tán szabadsági eszméket merithetnének belőle, — 'stb. Végre Guizot ur kinyilatkozatá, hogy a kormány szilárdul el van tökéve a felszabadítás létesítésére, 's e czélt még jobb feltételek alatt reményli elérhetni mint az angol kormány.

A börtönreformi ügy is tárgyalatik jelenleg a követkamrában, 's erre nézve Tocqueville a Mont Saint-Michelben tartott státusfogylok inséges állapotját olly élénk szinekkel festette, hogy a kamrában nem csekély hatást gerjesztett. Ama börtönökben néhány egyn kivégezte magát, némelyek megkísérték ezt, többen megörltek, mások pedig teljes életükre sorvadó egészséget vittek magokkal, miért is a hatóság többet közölök különféle kórházakba volt kénytelen küldeni. Corne ur indítványzá: mondassék ki a törvényben világosan, hogy a foglyok mindegyike eléggé tágas, szellős és egészséges helyen zárássék el, 's fordítassék arra gond, hogy naponként legalább egy óráig nyerjenek enyhülést a szabadban; Odilon-Barrot pedig arra kívánt ügyeltetni, hogy az előző fogság semmi esetre se fájuljon előbűntetésé, miért is télen két, nyáron három órai sétálgatást, 's a rokonokkal, barátokkal, 's ügyvédekkel szabad közlekedhetést lát szükségesnek; a bizottság késznek nyilatkozott ezen szelidítéseknek a törvénybe fölvételére, de kijelenté, hogy enyhültre ama fen kitett minimumnál nagyobb időt nem engedhetni, mivel csak ugy építhetni a magánrekeseket, hogy tíz tíz rekeszre essék egy ndvartér. — Megengedtetik az elfogottaknak minden olly munkát vagy mesterséget üzhetni, melly a bizossággal 's a házi szabályokkal nem ellenkezik, 's e munka jövedelme, mint saját keresetök nekik adandó.

A pairkamrában átesvén az oktatási ügy az általános vitatkozásra, melly sokféle nézetet, véleményt, ellenkező szempontot, de kevés győző czáfolatot, 's még kevesebb czáfolhatlan rendszertant nyujta, végre a részletes vitatkozásba bocsátkozta a pairek, 's a első cikkre nézve, melly a másodoktatás tantárgyait sorolja fel, két módosítási indítványt tettek, első Turgot marquis, 's pedig antihumanisticus szempontból, kívánván, hogy az ő és új nyelvek közt különbség tétetvén amazok a literariai, imezek a tudományos baccalaureatus szükséges előkészületül vétessenek. A második módosítás, mellyet Segur Lamignon algróf tön, így hangzott: a másodoktatásban a philosophiai tanszak logica, erkölcsstan, és elemi lélektanra szorítkozék. Az első módosítás Villemain oktatásügyi miniszter ellenszólására csakhamar elvetetett, de annál nagyobb vita keletkezett a második felett, mert ez legközelebről érinti az egyház és egyetem közti vitát. Az indítványozó élesen fejtegette véleményét, főleg azt hovván fel, mikép meggyőződése szerint valamint minden más, ugy az oktatási kérdés körül is mindenkinek első kötelességo kereszténynek lenni. Ő pedig semmi keresztényit nem lát azon polemában, mellyel Montalambert gróf mindenkit sérteget e kérdés körül. Cousinnek azt veté szemére, hogy minden törekvése arra irányul: megmutatni, mikép a kereszténységnek csak azon dicsőség jutott, hogy a nép, a tömegek, szóval a tudatlanok vallása legyen. Mit mondana Rollin, ha látná, hogy a mai francia fiatalok olly

oktatók kezeire van bízva, kik nem is keresztények? Boissy nem kételkedett állítani, hogy a napi renden levő philosophia Franciaországot protestantistalni akarja. Több ellenszólás és heves vitatások után az indítványozó viszszevette ez uttal indítványát.

Május elsején nyitott meg a francia ipar műkiállítását az „ipar palotájában,” s igen élénken látogatatták, a külföldiek is önzölknek e nevezetesség megtekintésére; a király s királyi család már meglátogatta azt, s különös tetszését nyilvánítá, némely tárgyak bővebb megvizsgálására ismételt eljövendését ígérve. A teremek összes hossza 1¼ francia mérföldet tesz; a négyszögű épület közepén van a gépezetek tereme, melly leginkább voná magára a király figyelmét.

Az oktatásügy tárgyában Villemain nem ellenzi Montalembert grófnak azon kívánságát, hogy külön királyi engedelem mellett külföldinek is szabad legyen tanítóintézeteket állítani.

Mennyire ment már mai időben a vasutak s gőz-sökkeli utazás gyorsasága, mutatja egy angolnak utazása Párisból Londonig, mellyet majus 2án 20 óra, sőt leszámítván a 3 órányi időzést, 17 óra alatt lön. Így csakugyan be fog bizonyodni nem sokára, hogy nincsenek többé távolságok.

Schweitz. Wallis cantonban igen komoly zavargások törték ki, úgy hogy a kormány a luczerni főkormányhoz volt kénytelen közbenjárásért folyamodni. Ott el lön határozva, hogy teljeshatalmu biztosok menjenek Wallisba több csapat katonaságtól gyamolítva, a rendet és csendet, ha lehet, fentartandók. De a távolság miatt aligha megérkezések előtt olly összeütközések nem történnek mellyek vérengzésekkel járandnak, mert a wallisi két párt, az ugynevezett ó és ifju Schweitz, nagyon el van egymás ellen keseredve. Egyéb tartományokban mély csend és béke uralkodik, főleg a Schweitz östartományai szorosabb barátságokkal csatlakoznak egymáshoz, mint valaha.

Törökország. Bulgariában s Albániában a vad csordák dulogásai s vérengzései meg nem szűnnek, s mindenkép ürügyet s alkalmat keresnek, hogy Szerbiába beronthassanak, miért is nagy csoportokban gyűlnek össze a szerb határon, s főleg olly pontokon, hol az átkelés legkönnyebben volna eszközölhető.

Északamerikai egyesült státusok. Igen szerencsés az elnöknek azon választása, miszerint Calhoun státusminiszteré, s Masont Virginiából tengerész-miniszteré tevé. Calhoun igen szellemű ember, s mi igen nevezetes, a legbecsületesebb politikus, de épen ezért nem sikerül neki pártot alkotni maga számára. Még két év előtt ő volt legkitünőbb jelölt az elnökségre, de azóta meglehetősen csökkent híveinek száma, s egyelőre semmi reménye a legközelebbi választáskor elnökké lehetni, mert most van-Buren pártja került felül, hacsak majd az 1848-ki választásra nem szilárdítja meg állását a népszerűségben. — A vámszabás ugy marad mint volt, bármikép iparkodjanak is a szabad kereskedés baráti módosításokat eszközölni.

Egyesületi közlések.

Iparegyesület. A Pesten magnyitandó mesterinas-iskolák ügyében örvendetes haladás mutatkozik. A mai ülésben ismét tíz czéh adta, illetőleg jelentette be aláírásait, miszerint a kártyafestők: 8, a hentesek: 20, a gombkötők: 10, a szabók: 4, a mészárosok: 40, az aranyművesek: 20, a pékek: 30, az üvegesek: 8, a harisnyakötők: 3, végre a fazekasok: 8 p.frtot ajánlanak évenként. — Ime, csak 10 czéh összesen 151 ft. fedez az iskolák évenkénti költségeiből! Az egyes adományok is nagy részben, száma szintugy, mint aránylag, tetemesbek levén az eddig aláírottaknál; ez, ugy látszik, annak tanúsága, hogy az iskolák ügye a czéhek kebelében mind inkább rokonabb, melegebb, adakozóbb részvétellel találkozik — ezt bizonyítja a m. k. ordóványosok, vagy is tobakosoknak azon újabb elhatározása is, miszerint a multkor bejelentett 5 frt helyett, most 10 pftot köteleztek évenként. — Igen kellemes tudomásul szolgált ez ülésben az is, hogy az egyesek jóakarottsága már magányajánlatokban is nyilvánkozni indul. Giergl kártyafestő czéhmaster 1, Klaszy Venczel 2, Uhrl képfaragó szinte 2 pftot köteleztek évenként. Olly nemes példa ez, mellyet valamint a nevezett uraknak szívesen köszönt meg: ugy másoktól is utánozva látni annál inkább ohajtana a választmány, mert ekkint azon szülek is, kik, noha talán magok nem gyakorolnak mesterséget, de gyermekeiket szánták valamely czéhes iparágra, ezen módon könnyen és nemesen róhatnák le gyermekeik neveltetése körüli köteleességük egy részét. — Azon meggyőződésben, hogy hasonló magányos adományok ezután számosan fognak történni, — a választmány elhatározta, miszerint azok, nehogy az adakozók kihalása után elenyésszenek, tökésséssenek, s mint alapítványok, csak évenkénti kamataikban fordítassanak az iskolákra. — Többnyire nem számítva a magánadományo-

kat, az újabb ajánlatok 156 frtra, — az eddigi összes aláírások 437 frtra mennek, s így még 253 p.frt leszen fedezendő azon aláírásokból, mellyeket a még nem nyilatkozott 45 czéhtől, s egyéb nem czéhes ipartestületektől, valamint egyes nagyobb iparvállalatok tulajdonosaitól bizton remélünk: bizonyára nem tulsz, nem hiu számítás. — Az e tárgyban legközelebb tartandó ülés határnapjáról később fog jelentés tétetni; a künlevő adakozások is bejelentetni kéretnek alólírotnál. — Kült az iparegyesület igazgató választmányának majus 9kén tartott üléséből. — Csanády, jegyző.

Énekiskola. A pestbudai hangszeregyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek f. e. martius 17 s 25ki közgyűlésében előfordult főtárgyak következők: I) Klestinszky László ur, több t. n. vgye táblabírája s Abanj vgye aljegyzője az egyesület képviselőjévé nevezetvén, az intézet gyamolítását tárgyzó aláírás iv elfogadására megkéretni rendeltetett. II) Jelenített, hogy az intézet kézi pénztárának mult 1843ki évi jövedelme alapítványokkal együtt 3383 ft 14 kr-ra; kün levő adósságai 295 frta; költségei pedig 1521 ft 28 kr-ra terjedtek ezüst pénzben. III) A hivatalos előadásokból kitünvén, hogy jelenleg az egyesületi részvényeseknek csak 1/6-od része izraelita, holott a növendékek összes számának 1/6-od részét izraeliták teszik; s miután ezek minden valláskülönbőségei tekintet nélkül nemcsak az intézet minden kedvezésiben többnyire ingyen részesülnek, hanem az izraelita részvényesek csekély száma miatt keresztény részvényesek által kénytelenítettnek díj nélküli felvételre ajánlatni: az izraeliták pesti községe ezen intézet pártolására ujjolag felszólítottatni rendeltetett. IV) Az eddigi igazgatók s pénztárnok hivataluknak még egy esztendőig viselésére megkérettek. — V) A növendékek számára egy elemi magyar kézikönyv kiadatásának eszméje megpendítettvén, miután az intézet fentartása rendes jövedelmei által mindeddig biztosítva nincs, és illy kézikönyv kiadatása a pénztár tetemes áldozatát kívánná, ezen indítvány még most bővebb megfontolással vétetett.

Jótékony ság. A fenemlített énekiskola gyamolítására közelebbi három hónap alatt követték segédelmek érkeztek: I) A budai választott polgárok köréből: Thoma József, és Kinnach Lajos uu. részéről mindeniktől 6 pft évenkénti részvényül; Gräffl József, Hofmann József és Lorencz Antal uu. részéről pedig mindeniktől 1 pft adományul. — II) Migos Marich Francisca szült Kray báróné, Zichy Maria grófné szült. Kray báróné, gr. Festetics Leoné szült. Kray Borbála báróné, Waigert Máté, és Nagyvárad város részéről mindeniktől 6 pft évenkénti részvényül. — III) Binder Sebestény, a nevezett énekiskola tanítója részéről 8 füzet dal nyomtatásban, az intézet hangmütára szaporításul. Közli Mátray Gábor m. k. énekiskolai igazgató.

A pestmegy. gazd. fiókegyesület f. e. apr. 16. tartott tavaszi közgyűl. jegyzőkönyvi kivonata (vége) 3) A mgos elnök grófhhoz tisztelkedő küldöttség nevezetvén, ő msgának a fiók mély köszönetét kijelentendő azon nagylelkűségéért, minél fogva a) a mintaerdő ültetvényezésére szükséges tért 15 évre ingyen átengedni, b) a kísérleti téren állítandó épülethez szükséges téglát előállítási áron adni ajánlá; c) a Káposztás-Megyeren tartandó egyesületi gyűlésekre megjelenőknek, mint vendégeinek, élelemmel ellátatását megrendelni méltóztatott. 4) Az egyesület teendői felett szó emeltvén, miután a végre, hogy az használható eredményű kísérleteket tehessen, s a készitendő fa és szőlő iskolákat kellőn gondviseltesse, mindenekelőtt szükséges olly saját épülettel birnia, miben a munkálatast kezelő egyesületi kertész kün a helyszínen lakván, minden ennek szeméi előtt s felelőségével történjék; — a titkoknok Pollák August építőmester ur által egy e végre készített épületi rajzot mutatott be, az előszámításokkal együtt, — mikből kitünt, hogy az épület kerüend 1655 ezüst forint 45% krba. — Ha bár pedig takarékoság által ez öszletből némit meggazdálkodhatni is, a kiadás mindazáltal az Egyesület ez évi jövedelmét tetemesen meghaladja; azon méltó hiedelemben mégis, miként az Egyesület mindinkább terjedtebb részvétnek fog örvendhetni, többiben pedig tekintetbe vevén építőmester ur azon ajánlatát, miszerint a kömüvesi 301 p. forintra rugó bér, éves 50 forintos részletekben, hat év alatt lenne fizetendő, megmondván továbbá azt, hogy legroszabb esetben az épületi téglát előállítási áron adni nagylelkűen ígért mgos elnök gróf kegyessége hinni engedni, miként az ez éven le nem fízethető téglár hátralevőségének törlesztését a jövő évre halasztatni megengedi: ennél fogva az épületnek a tanács-teremen tett némi változtatással, a bemutatott rajzszerinti építetése elhatározottat, — s építőmester ur nemes ajánlatáért köszönet mondatott, — az épület helyének kinézésére pedig a kísérleti tér földészeti vizsgálatával megbízott küldöttség kéretett meg; az építésre felügyelést elvégre

Burg Károly választmányi igazgató ur volt szíves elvállalni. — 5) Az alapszabályok némely pontokban megigazítottak. — 6) A középponti gazd. egyesületbeli ügyrokonság fentartása tekintetéből annak ez évi nyári főgyűlésére képviselő követekül a fiók részéről: Brünek József, Burg Károly, Holló Mihály rendes tagok, és a titkoknok választattak el; s az ez uttal a fiók állapotjáról teendő jelentésben a középponti egyesület meg fog kéretni, méltóztatnék a budai szőlőiskolájában találtató venyigék lajstromában megjegyzendőkből egy-egy példányt a fióknak szőlőiskolája megállapítására díj nélkül juttatni. — 7) Mivel az egyesületet céljaihoz csak a legáltalánosabb részvét segítheti, de különben is igen érdeklében fekünnék a vármegye kebelében lévő Kis-Kunságot, s az ezzel egy kormányzat alatt álló jász- és nagy-kun korületeket ügyeknek megnyerni, az illető középponti és kerületi kapitányi hivatalok fel fognak szólítatni, hogy a fiókhhoz csatlakozzanak, melly esetben a Fiók „pestmegyei Jász és kun-kerületi gazdasági egyesület” czímet venne fel. — 8) 1843ban a bevétel volt 684 ezüst forint; a kiadás 438 ft 8 kr., ebből azonban a kert-vállalóknak átengedett telek után megtérült 128 ft 22 kr.; a valóságos kiadás tehát 309 ft 46 kr., maradvány 374 ft 14 kr. pengő pénzben, hátralévség 73 ft. — A pénztári számadás megvizsgálásával Fényes Elek, Szekrényesy József, és Török János r. tagok bizattak meg. 9) Hogy az Egyesületnek távolabb lakó s a gyűléseket ritkábban látogató részvényes tagjai annak állapotja, és munkálkodásáról hiteles tudomást vegyenek, az e végre indítványozott „névkönyv” nyomtatását a gyűlés elrendelte. *) 10) Ujában 55 két ezüst forintos részvény iratott alá. 11) Az Egyesület vagyona gyarapult: a) 301 szál nemesített alma és körte, jobbadán 5 éves, ótványokkal, miket a középponti gazdasági Egyesület főmgu Bathyáni Fülöp hg. enyingi kertjéből két példányban nyervén, az egyiket a fióknak engedte át; e fácskák a fóthi angolkert közelében ültetvék el. — b) Hollósy Ferenc r. tag 2500 szál esztendő s zederfa csemetét adott. c) Horváth Ferenc r. tag 5 évi „tudományos gyűjtemény”-vel növelte a könyvtárt. d) Török János r. tag egy a rajna-menti szőlőkben divatos karó-nyomót ajándékozott. — Tóthon aprilis 28kán 1844. Ploetz Adolf titoknok.

Hontalan.

„Milliók várják, — kik pedig nem zsidók, hanem a hazának szazados teherhordó fiait — az emancipációt.” XCVII. orsz. ülés a t. KK. és RRknél.

I.

„Virad, haladjunk! tüze ki jelszavul Iránya elibe a munka koszorús férfja. s mióta széthangzott ezen, az idők alkonyában ezer bajjal küzdő nemzettest életerét gyöngéd érintéssel föltérszító hangulat, engesztelődni látszik a sors fölöttünk, mellynek nyomasztó igája alatt súlyosan nehezültek ránk az élet napjai; egy évtized mult, vagy több, hogy a nemzeti fejlődés boldogító elve kimondatott, miszerint a haza atyjainak oda kell munkálniok, s ők magasztos hivatásuk édes érzetében, állásukhoz méltók lenni törekedve, csakugyan, nemesen munkálnak is, e kitűzött célra: hogy ne maradjon e hazában ember, ki az alkotmány sánczai között, önhibája nélkül magának álláspontot s védelmet nem talál. Remény fakad előttünk, ohajtásink sarjain, mikint e cél irányában, a közel jövendő méhéből, az újjászületés mármár feselni kezdő csiráját nem fogja letiporni irigy szomszéd, mert vihatlanok lesznek e honnak szirtfalai, ha a kebelében annyira szerte zilált érdekek összeolvadva egyetlen testté alakul minden tagja, ha egy magyar öszinteséggel szeretett magyar főkormányá alatt, a rappant testület valamennyi tagja magyar lesz; de munkára termelt egy ép teterő se veszzen el, mellyben magyar vér foly, sem az ész lángjai ne nyomassanak vissza a meghidegült parázs hamvai alá nemzeti bün nélkül, ezen ösztetett vállakkal föl-emelendő hazában! Nem akarom ezzel valódni hazám s nemzetem nagylelkű fiait, kik — köszönet nekik a hon nevében — az általok kitűzött, s imént elismert elv irányában törekesszenek mindenkit — ha boldogítani akar — boldogítani; hisz látom mint szüntetett meg az utcai koldulás több helyütt, s az emberszeretet letörlötte kinfacsarta könnyeit ezerek arczaírói, hol még a gonosztévők büntönetit is az emberiség nevében javító, s így sors-enyhítő intézetekké alakítják, ott elnyomatásról, nem mondom szót emelni, de csak gondolkodni is ki bátoroknék? és a zsidó-ügyet ki ne ismerne magasztosnak elvben. noha kivitelben a zsidót — míg zsidó marad — magyar polgárrá tenni annyi volna, mint a tüzet vízzel egy elemmé varázsolni! A honoratiorokat magok mellé ölelek a haza Rendei, s megosztották velük igényiket. — De mit akarok ezekkel? hisz nem keresem én a hibát kívülről; minmagunkban fekszik az iszonyú gát, panaszkodunk, s mégis olly örömet nyögünk a sors jármában! mit hivatkozunk az emberiség szent jogára, ki megtapodá önmagában rendeltetése magas célját? másoktól életem miért követel az öngyilkos? s a puszták néma kielemből, az önkint elhagyottaktól mért sovárog visszahivatni a... hontalan!

II.

Mi ez itt? kérdi megdöbbenve, s feszült figyelemmel fut végig a sorokon a szíves olvasó; megsugom

*) Még a hóban sajtó alá jövend.

nektek, ez: egy hang a mélységből, 's e hang a temető sir-
hantjai között tévedező polgári halott szózata, tehát emberi
szózat, de holté, kinek pedig nem kellene holtak lenni. Ez
egyelőre kissé paradoxnak látszik, azonban elebben a kü-
lönbség fátyola, ha felfedezem, mikint e szavak leple alatt,
az emberi társulatok egy nemének önszötte körülményei rej-
lenek, de mellyekbe a sors is nem kis mértékben beleavat-
kozottnak látszik. Van t. i. e. hazában egy több felekezetre
oszlott társulat, mellynek létalapját már maga az alapító, hely
és időkhöz kötött világos szavakkal, a társulatok öszszevéve
„szerzetes rend“ név alatt ismertetése, 's jelenleg — jog-
értelemben — membra mortua, holt tagoknak tartatnak, 's
mi ennél fogva egy szivrázó nevezet hangján, „hontalan“ czim-
mel viseljük az élet terheit, de e nevezetnek a való nem fe-
lhel meg sem bel, sem kül viszonyokat tekintve, mi pedig
a kettő közötti összefüggést illeti, alig hiszem, hogy lehes-
sen a világon nagyobb anomalia, mint ama kapocs, melly a
szerzetes rendeket a világgal összefűzi.

III.

Mondám, mikint belviszonyainkat tekintve immár
holt tagok nem lehetünk, mert a mai szerzetes rendek idő
's körülmények-okozta surlódások következtében az elő-
kor szigorától annyira eltávoloztak, hogy azokat a dolg-
ok mostani helyzetnél fogva lényegében megváltozot-
taknak kelletik tudnunk, 's pedig oly szilárd önállással,
miserint, ha valaki mai szerzeteseinket, azon egykori-
ak sanyarú rendszerére akarná visszazoritani, előbb
a mostani nemzedéket, ezen felvilágosult emberfajt — mert
a mostani szerzetesek is ennek sarjadékai — kellene ama
ködtepte századokba visszaszoritani; ily lényeges átválto-
zása e társulatoknak semmi különöst magában nem foglal,

mert ez, tisztán fegyelmi dolog lévén, a keresztény egyház
puszta szertartásokat érdeklő módosításai között nemcsak
változhatott, de szükségképp változnia kellett is. Hogy pedig
az egyházi fegyelem nagy változásokat szenvedett, mutogatást
ugyan nem kíván, de minthogy a történeteken alapszik czé-
lom irányja, röviden, vázlatban ide kell igatnom: már az
apostolok fölötté szigorún érvén Udvözítünk ime szavait:
„ha akarsz az életbe bemenni, add el mindenedet, és kövess
engem,“ a megtérőket kivétel nélkül arra bírták, hogy jó-
szágaikat eladják, 's árát az ő — apostolok — lábaihoz le-
gyék le, e szerint egy közös életrendszert alapítottak, 's egy
olly társulatot, mellybe ki beállott, előbb eladva mindenét
az apostoloknak, mint a közös jószág kezelőinek ál-
taladák, a hitek eképp egy közös vagyonból éltek, de sze-
mélyesen egynek sem volt semmije; itt találjuk tehát a szer-
zetesi rendszer legelső eszméjét. Amde ama közös életmód
csakhamar feloszlott, mert nem volt kedve mindenkinek, hogy
keresztény lehessen vagyonátul megválni, 's már magok az
apostolok látván, miképp ily szigor mellett számtalan kima-
rad Krisztus aklából, engedni kezdtettek, 's befogadták a
megtérőt a nélkül, hogy vagyonát elkobozták volna; ugy hi-
szem, korunkban nem igen volna kedve valakinek hasonló
cselekedni. De maradjunk még egy piczit az előkor szem-
lélénél: az idők haladtak, 's az egyházi fegyelmet koronkint
tisztogatni kelle, mert a nép tudatlansága mindig hajlandó
volt új, és új babonákat vegyíteni az istenítisztelet rendsze-
rébe, 's valóban szinte mint ma, nem kevésbe körül az egy-
házi férfiaknak eltalálai a közép-utat, míg a tudatlan nép
vakbuzgó, 's babonákban sokat állító követelgetései és a tul-
felvilágosultak mitsem hívó feszengései közt az egyensúlyt
eltalálhatták annyira, hogy legalább némileg mind a két részt
kielégítsék, így keletkeztek térden-cusozók, flagellansok 's több

eféle társulatok, mellyektől, mint idélen kinövésektől, több
ízen kelle nyesegetni az anyaszentegyház növekedő élet-
fáját. Ily helyzetébe a világnak kell mintegy bele gondolni
magunkat, midőn a 12dik század végén, a mostani szerzetes
rendek legelterjedtebbikének alapítója assisi sz. Fer. az egy-
házi fegyelem csatját három lyukkal följebb szoritotta, elő-
ször csak magára nézve, de naponta több több követőt szá-
mitva, rövid időn egy egész társulat alakult körülé, melly
szorosan az evangélium értelméhez kívánt ragaszkodni an-
nyira, hogy elvonulva minden világi ügyek kezelésétől, csu-
pán szellemi — spiritualis — összeköttetésben álljon az em-
berekkel. Alapítók, a sz. férfiu, ajtatos elragadtatásában
mondadni hallá magának: „Francisce! restaura ecclesiam
meam, quae ut video collapsa est;“ ő napokig tünődött, ol-
vasta az evangéliumot, hol e helyre bukkant: „Semmit se vi-
gyetek az utra, sem aranyat, sem ezüstöt, sem pénzt öve-
tekben, 's at“ 's hogy végtelenül idégzteni ne kelljen, ez, se-
zekhez hasonló evangéliumot tanácsokos megállapodott, 's ala-
pított egy társaságot, melly ő utána, immár sokféle szaka-
dozva ugyan, mindazáltal maig fen áll, 's pedig igen elter-
jedve. — (Vége köv.)

Hírlapi kalászkok.

Nemzeti ujság. (39 sz.) „Korunk ügyei“ rova-
tában „A püspökök hivatása a vallási 's rokon ügyekben“
czim alatt egy kis bevezetéssel a francia oktatás-ügyi vi-
tatkozásos tárgyában Nettement Alfrédótól irt, 's a „La Mo-
de“ban megjelent cikkek fordításban közlését kezdi meg.

Szerkesztő: Szevve József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Cső öök.

16301. Liptó vármegye első alispánja jelenti, hogy
vagyonbukott kispalugyai izraelita Tenczer Joachim
hitelezőinek megjelenésére f. é. június 12dik napja tüze-
tett ki határidőül, 's tömeggondnokká Andaházy Elek, per-
ügyelővé pedig Dobák Antal tisztí alügyvéd nevezettek. Költ
sz. Györgyhó 30án 1844.

15452. Borsod vármegye jelentése következtében Mis-
kolcz szab. mezővárosa tanácsa által, vagyonában megbu-
kott Sinaberg Baruch helybeli izraelita kereskedő
ellen csődület per rendeltetett, és a hitelezők megjelené-
sére f. é. június 18dik napja tüzetvén ki, tömeggondnok-
nak Pásztor Sámuel tanácsnok, perügyelőnek pedig Csabay
Jós. városi tisztí ügyész nevezetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16348. Pest városa tanácsa jelentése szerint. öv. Veigl
Teréz hitelezőinek csődületére f. é. július 1-5 napja
határnapul kitüztetvén, ideigleni tömeggondnokká Tarone Fer-
dinánd, perügyelővé pedig Hartmann Rudolf hités ügyvéd
nevezetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16816. Bács megye csődtörvényszéke javaikban megfo-
gyatkozott Sternberg Jakab, és neje Ganzl Cecilia
bajai lakosok ellen csődöt rendelvén, az illető hite-
lezők megjelenésére f. é. július 15dik napját tüzte ki ha-
táridőül, 's tömeggondnokká Bogor Lajost, perügyelőül pe-
dig Sándor József hités ügyvédet nevezte. Költ sz. György-
hó 30án 1844.

Kötelezv. kitábl. és semmis. hirdetések.

16147. Abaujmegyének felírása következtében, melly-
nélfogva 1841ik évben 5000 v. fról, 's 1842ben 6000 szinte
v. fról kiadott, 's gróf Fáy Jánost szenvedőleg, Scheidel
Adolfot pedig keresőleg illető kifizetett, de elveszett köte-
lezevényeknek, azok kitábláztatása tekintetéből, környék-
telését elrendeltetni kéri, tehát a körülirt kötelezevények
korszerte környékeltetnek. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16309. Zala vármegye Dienes László folyamodása kö-
vetkeztében egy 1809ben 2000 fról kiadott, 's a mondott
folyamodó néhai édes atyját Dienes Istvánt keresőleg, né-
hai gróf Eszterházy püspök hátrahagyott tömegét pedig szen-

vedőleg illető 's véletlenül elveszett kötelezevénynek megse-
mítését országszerte hirdetteti Költ sz. Györgyhó 30. 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

5497. Zerdahelyi Innocenz, kinek holtartózkodása nem
tudatik, az ellene Szinay Miksa által 165 p. ft iránt indított
váltóügynek tárgyalására f. évi június 21ik napján reggeli 9
óra a pesti e. b. kir. Váltótörvényszék elibe olly hozzá-
adással idéztetik, miszerint személyes vagy törvényszerinti
képviselő által meg nem jelenése esetére Haris Sándor v.-
ügyvéd gondnokának nevezetett. Költ Pesten a k. e. b. Váltó-
törvényszék 1844. évi majus 9én tartott üléséből.

5545. Gaal Ferdinánd, kinek holtartózkodása nem tu-
datik, az ellene Répás Zsigmond által 830 p. ft iránt indit-
tott váltóügynek tárgyalása végett f. évi június 22ik napján
reggeli 9 órakor az alulirt Váltótörvényszék előtt jelenen
meg. Ha érdekelt alperes a kitűzött időre meg nem jelenne
vagy ügyviselőt nem rendelne, részére gondnokul Csolnoky
Imre v. ügyvéd nevezetetik ki. Költ Pesten az e. b. k. Váltó-
törv. szék 1844. majus 9én tartott üléséből.

(416) Árverés. 1-3

Tek. Esztergammegyében kebelezett ala-
pítványi csolnoki uradalomhoz tartozó, és a
bécsi országuton fekvő leányvári vendéglő f.
évi június 20án a csolnoki tisztartói iróterem-
ben tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb.
15dik napjától három, vagy hat évre bérbe fog
adati, miert is bérleni szándékozik ezennel
meghivatnak. Pesten, majus 15én 1844.

(415) Mélt. Festetics Antal ur Veszprém-
megyében kebelezett déghi pusztáján nagyobb
számu eladó fiatal anyabirkák, nemkülönb
Somogy megyében Böhönye m. városában tör-
zskjühnyájbul származott kosok, és anya-
birkák venni szándékozik által már megszem-
léltetők; mi ezennel közhírre tétetik. Költ
Déghen 3 órányira Sz.-Fehérváron alól maj
10. 1844. A gazd. tiszttség által. 1-3

Gőzhajók járása Magyarországon.
Bécs és Pozsony közt: a „Duna“ gőzös indul
naponként reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és
vissza indul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécs-
ből Pozsonyba.
Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reg-
geli 7 óra 's 10 perczkor.
Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reg-
geli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékrol pénteken regg.
8 órakor. Mohácsnak vissza indul, 's innen szombaton
regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.
Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden
és pénteken regg. 4 órakor.
Pestről Giurgevón és Galacson által (az oláh
részén) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. —
Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galacson ál-
tal (a török részén) majus 10 és 24kén.
Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul
fognak adati.
A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy ut-
jegyeket — mellyek az utazók kéjmességük végett
ez évben minden elindulásakor érvényesek — még a
hajó elindulása előtt napon méltóztassanak váltani,
ugyszinte utpogyaizaikat is térítvény mellett a hi-
vatalban átadni.
A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gő-
zösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezen-
től a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazó-
kat felveszik. A nagyobb pogyaizokat egy nappal
előbb Pesten az ügyszobában térítvény mellett fel-
kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is
ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz.
Pesten, majus 15ö 1844. A Gőzh. hiv.

(413) Meghívas. 2-3

a közalapítványi alább sorozott
uradalomokban tartandó borárverésre:

1) Baranyamegyében a mágoeci ur-
adalomban Mágoecon f. évi június 17én el fog
adati 28 akó fehér uj, és 1259 akó vörös uj bor.
2) Ugyanazon megyében a pécs várad i
uradalomban Szilágyon f. évi június 20án 1181
akó fehér ó, és 525 akó fehér uj; 14 akó
vörös ó, és 404 3/4 akó vörös uj bor.
3) Szinte azon megyében és uradalom-
ban Babarcon f. évi június 24én 966 akó fe-
hér ó, 266 3/4 akó fehér uj; 25 3/4 akó vörös
ó, és 178 3/4 akó vörös uj bor.
4) Ugyanazon megyében és uradalomban
Szébenyben f. évi június 27én 175 akó fehér
uj és 354 akó vörös uj bor.
5) Tolnamegyében a szegszárdi ur-
adalomban Szegszárdon f. évi július 17én 4610
akó vörös ó, és 2399 akó vörös uj bor.

Ezen borok hordónkint a legtöbbet, vagy
elfogadható árt ígérőknek készpénzfizetés mel-
lett hordó nélkül azonnal kiadhatók. A venni
szándékozik minden megveendő akóra 1vtó
forintot számitandó bánatpénzzel ellátva a ki-
jelölt helyre 's időre megjelenni hivatalosak
(417) Haszonbérlet. 1-3
Az alapítványi javakhoz tartozó tettes He-
vesmegyében kebelezett, Gyöngyöshöz egy
órányira fekvő vörösmarthi birtok f. é. június
17én ugyan Vörösmarth helységében tartandó
nyilvános árverésen f. é. novemb. 15dik napjától
számitandó hat egymást követő évre haszon-
bérbe fog adati. A nevezett birtok jövedelem-
ágai: urbéri adózások 75 házas, és 17 házatlan
zsellértől; majorsági birtok: kert 3/4 hold,

2-3 szántóföld 93, rét 11, szőlő 1/2 hold, erdő
784 9/12 hold, egy évi vágásra esik 13 1/2
hold; a szőlőktől heted, az ugynevezett Sár-
hegyen fekvő szőlőktől ötöd adatik. A királyi
haszonvételekhez tartozik két kétkerekű vizima-
lom, pálinkafőzőház, belső készület nélkül. A
haszonbérletkellő tudomást a helyszínen sze-
rezennek, minthogy eziránt több teendő kifog-
ásaik tekintetbe teljességel nem fognak
véteni. A szerződés pontjai, és birtok állapotja
Pesten a kis seminariumban a kerületi igazga-
tóságnál megtekinthetők. Pesten maj. 15. 1844.

(414) Árverés hirdetmény. 2-3

A nm. m. kir. udv. Kinestár rendelkezéséből
a megürült kalocsai érsekséghez tartozó ga-
bona, u. m. a kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta
buza, 1788 pm. árpa, 34 posm. szemes és 218
pm. csöves kukoricza, a hajósi magtárbul 865
pm. tiszta buza, 737 pm. árpa, 31 3/4 pm. sze-
mes, és 2157 pm. csöves kukoricza, elvégre;
a sz.-istványi magtárbul 793 pm. tiszta buza
110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm.
csöves kukoricának eladása végett írásbeli
ajánlatok által e f. évi június 17én a kalocsai
igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órák-
ban árverés fog tartatni.
A venni szándékozik tehát a 200 ft pgő
pénzben szabott bánatpénzt a kalocsai uradal-
mi pénztárban előlegesen letenni, és határ-
zottan kitett számbokban kifejezett ígéreiteket
minden egyes gabona-nemekért különösen sa-
játkezüleg aláírt, 's lepecsételt nyilatkozatok-
ban az érintett napon legfőbbéltélt 12 óráig,
a felhozott igazgatóságnak, a hol az ebbeli
szerződési feltételek is megtekinthetők, be-
nyújtani kötelezettenek, a mellyben az ajánló
lakását kitenni, 's hozzá a letett bánatpénzről
szóló nyugtatványt mellékelni tartozik.

(418)

Templomi ékességek.

Fries Antal és Zeppezauer

cs. kir. szabadalmas selyemszövetgyárának raktára Bécsben, a főtisztelendő Clerus által
egyházi kelméknek gyárabáni készítésére szerkesztvén, az most már olly állapotban van,
miserint olly jeles, szép és pompás illyenemű gyártványokkal kedveskedhetik, hogy azok
minden székesegyházban valódi ékességül szolgálhatnak Epen így mindenféle zászlodamiszt,
violet grosgrain-t és schvamiliont is öltönyök és reverendáknak mindig dús mennyiségben
találhatni. Ezenfölül a gyár birtokosok szerencsések a főtisztelendő Clerusnak jelentetni,
miképp a főnemlített gyártványokon kívül még minden más hasonló készítményt, habár a
legpompásabb módon aranyhímzéssel kell is azt kiállítani, a legrövidobb idő alatt, lehető
legutjánosb gyári áron készítenek.

Ezenkívül pesti raktárjukban a kis-bécsi utcában kész templomi ékességeket is mindig
dús választékban 's jutányos áron tartanak. Fries Antal és Zeppezauer.

Gabona-ár váltó garasokban.

	1844. majus 17.	pesti mérő	Tisztabúza	Készlet	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. majus 17.	pesti mérő	105-130	70-84	64-70	45-54	45-53	66-75
Kassán	apr. 20.	pozs. mérő	70-85	57-60	44-50	30-43	29-33	40-45
Szegeden	" "	" "	62-64	38-50	— 40	— 30	— 35	— 40
Baján	apr. 7.	" "	43-63	33-39	— 33	— 27	— 28	— 40
Miskolczon	apr. 13.	" "	60-65	40-45	35-40	25-30	18-22	28-32
Temesvárott	apr. 10.	" "	58-63	42-45	— —	— —	31-33	— 40
Pozsonyban	apr. 19.	" "	78-98	— —	60-66	42-44	35-43	— 60
Nagyszombatban	apr. 10.	" "	84-92	— —	57-59	40-42	35-37	— —
Győrött	apr. 10.	" "	74-76	— 52	— 51	— 34	— 34	— 58
Mosonyban	apr. 3.	" "	64-112	— —	52-66	35-47	36-41	52-62
Sopronyban	apr. 15.	" "	94-97	— —	60-63	— 46	41-43	60-63
Pécsen	apr. 13.	" "	50-52	— 40	— 30	— 25	— 30	— 40
Besztercebányán	apr. 12.	" "	88-95	— —	52-57	35-41	32-35	— —
Ujvidéken	apr. 7.	" "	— 54	— 40	— —	— 27	— 27	— 37

Pénzkelet.

Bécs, maj. 13án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középara	111 1/8
1 pcent. " " " "	100 3/4
3 pcent. " " " "	77 7/8
1834ki statuskölesön (500 frt)	75 1/4
1839ki " " (250 frt)	328 1/2
1839ki " " (50 frt)	— —
Bécsi bankköt.	2 1/2 pcent.
Bankrészevények darabja	1634 —
Eszterházy-sorsszám	59 1/4
Császári arany	102 1/2

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. maj. 17. reggeli: 10 3' 9" 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner-Károlyi. Uri-utca 453.